

Јединство духа и акције

У месецу септембру т. г. одржана је свештеничка скупштина у Београду. Пре ње одржана је Епарх. свешт. скупштина у Пожаревцу. И једна и друга скупштина показале су како се је свештенство уздигло изнад материјалних потреба и сву своју пажњу посветили духовној страни. Ово у толико пре што се је од свештенства и очекивало да се по каже достојно свога чина и положаја. Рад скупштина је то потврдио. Потврдио је да је православно свештенство једнодушно у схватању опасности у којој се данас налази наша светосавска народна црква..

Многи религиозни мислиоци данашњицу називају „апокалиптично доба“. Ту тежину апокалипсе нарочито осећа православна црква како она у Русији тако и у другим земљама, па је еве и код нас. Потребно је да се православна црква ослаби и зато се употребљавају разни методи. Но док је непријатељство према православљу од стране безбожника и појмљиво, непојмљиво са верске стране непријатељство друге хришћанске цркве. Те тако данас се код нас православље има борити на два фронта.

Откуда ова борба. Непријатељи знају да је наша црква народна црква. Знају да је у темеље Југославије светосавска црква узидала кости најбољих својих синова како верника тако и служиоца Божијег олтара. Тај темељ треба поткопати да би они могли пир пировати.

Прги стражари на бранику своје цркве јесу свештеници и они су проговорили речју и делом. Показали су да је код њих дух Светога Саве. Они се нису двоумили јер су свесни да свако двоумљење може кобно бити.

Као последица јединства духа долази јединство акције за одбрану православља. Ово јединство акције је услов да би се јединство духа показало у свој својој снази. Свештенство је свесно да су наши непријатељи спремни на све. И то не само данас већ и сутра и доцније. Они неће стати. Ако се не успе сада они ће се трудити да се до успеха

дође доцније. Са овим се мора рачунати. Они располажу материјалним сретствима и техником посла — а као противтежа томе дошло је јединство код свештенства које се је пренело и у светосавски народ. А ово јединство нас једино може одвести ка слободи народне светосавске цркве у народној држави. Легиони мученика лебде над нама и довикују нам: све за крст часни и слободу златну.

Нико се не сме заваравати локалним успесима ако би их било. Јер се не може бити у јединству и одобравати поступци оних који омогућујући ово стање перу руке као Пилат.

Рад ових свештеничких скупштина, имајући у виду у кратко изнете чињенице о стању наше цркве, јесте путоказ свештенству за пастирски рад у овом апокалиптичком времену.

Шта други пишу.....

Поводом расправљања о парафираном и изгласаном у Народној скупштини конкордату између између Ватикана и наше државе много се је чланака и расправа написало.

Да се осврнемо на члан XXXIII конкордата који говори о католичкој акцији. Тај члан гласи: Југословенска Влада признаје католичкој Цркви пуну слободу да оснива Удружења католичке акције и да њима управља, удружења која себи стављају у задатак да, изван и изнад сваке партијске политике, унапређују верски и морални живот под непосредном зависношћу и одговорношћу католичке хијерархије.

Како православна црква гледа на ово, објашњено је у предговору св. Арх. Сигода. А ради свавештења наших читалаца о раду и правом задатку католичке акције доносимо у целости чланак г. Јована М. Јовановића који је изашао у „Прегледу“ часопису за политички и културни живот — Сарајево свеска за септембар 1937 г. а који под насловом „Католичка акција“ гласи.

„У страниј штампи изашло је много књига, брошура, чланака, свакојаке врсте о улози Св. Столице у светској политици. Овакво изобиље књижевних производа се наставља; данас на прво место долази у томе погледу Немачка

а на друго Пољска. Повод су за то извесни спорови који се јављају између власти и католичке цркве, и они имају мало везе са вером, начелима хришћанског морала и философије ове велике цркве; они су више последица начела схватања власти и владања над људима у читавоме свету. Занимљиво је, међутим, ствар да се о томе сада, нарочито последња два три месеца, баве и енглески, не само верски и дневни листови, него и њихови књижевни магазини. Ови последњи узимају као повод за претрес тежњу Св. Столице, од петнаест година на овамо, да духовно вођство католичке пастве узме што чвршће у своје руке. Један од њих (Д. В. Поинтер) правио је своја испитивања у Италији; она је била за њега типичан пример те тежње. Италијански су и Ватикан и Мусолинијева Италија, они су се слагали у мишљењу о надмоћности њиховој и о праву да воде остали свет.

Нова Италија, фашистичка Италија закључила је два уговора с Ватиканом; оба уговора, иако се радило о животним интересима италијанског народа, закључени су у највећој тајности; италијански народ није морао знати шта му се спрема. Две аутократије, Ватикан и Рим, докрајчиле су тако стару свађу (од 1870). После овога дошло је до сукоба између њих око „Католичке акције“. Фашисти нису допуштали да Католичка акција буде независна од њихове власти. Они су се некако нагодили, од тада Ватикан је најјачи бранилац фашизма. Ватикан се ту први пут јавио као савезник фашизма против крајњег социјализма. У Католичкој акцији усрећен је тај борбени покрет против левицарских партија. У једном писму што је упутио главар римске католичке цркве надбискупу бреславском, стоји: „Католичка акција је учешће свеговњака у учењу, у апостолству хијерархије“. т. ј. у будуће бискупи као апостолски вођи цркве, под вођством Папиним, морају помагати своје верне у њиховој активности. „Са малом разликом то је исто што и божанска мисија Цркве, што и апостолство хијерархије; Католичка акција није материјалнога него духовнога реда она има значај религиозни а не политички. Католичка акција, међутим, иако није партиско-политичка, не искључује католике из учешћа у политици. Напротив, начиниће их подобнијим, боље ће их потаћи да уђу у политику, и да, формирану у католичкој вери, буду у друштву најбољи

грађани, а држави искусне и часне гође“. И зато завршава Папа (1928) ово писмо, „Католичка акција, која је нама зеница нашега ока, треба да добије наклон потпору не само бискупа и јужника него и државника и влада.. Католичка акција је нека врста школе за израђивање политичких вођа у народу. Она се не везује за ову или ону политичку странку, али жели и тежи да узме у своје руке цео друштвени и политички живот народа.“

Главне основе Католичке акције састоје се према Папским посланицима које помиње Ц. В. Поинтер у овоме:

1) Односи цркве према држави:

Исус Христос, оснивач хришћанске цркве, хтео је да духовна и световна власт буду независне једна од друге.... Оно чему та црква тежи јесте да има власт над властима а таква власт нити може бити потчињена световној нити у најмању руку, зависна од ње.

2) Принудна власт цркве:

Католичка црква има право да даје законе, да суди и да кажњава, а несамо да влада по вољи својих верника и по њиховом пристанку.

3) Слобода свести:

Лична слобода је противна религији. Не може једно лице да бира само себи веру коју хоће; слобода свести наводи човека на грех, на зло.

Слобода мишљења, слобода јавнога исказивања мисли није оно што треба једноме друштву. Таква слобода је извор многих зала и недаћа.

Слобода збора и штампе је права умна куга и... треба световна власт да је угушује свуда.

Црква не може себе никада ставити у исти ред са другим црквама и верама.

4) Политички системи:

Глава католичке цркве има право ауторитативног утицања на социјални и привредни живот. Систем владавине је равнодушан, главно је да буде за опште добро. Али, сувереност народа није друго него доктрина за ласкање и распаљивање страсти; она није доказана као добра. Народна владавина није сама по себи рђавз, ако је католичка доктрина у њој основа државне управе.

5) Грађански закони:

„Ако су државни закони у очигледноме неслагању с

Божјим, ако наносе увреда прописима цркве, или одређују дужности супротне вери, или вређају ауторитет Главе католичке цркве т. ј. Исуса Христа, онда је у истини дужност непокоравати им се, злочин је повиновати им се“. Ако црква данас и трпи извесне законе световњака, то чини не зато што се слаже са данашњим слободама, него зато што налази да је боље да их допушта, докле не дође њено царство. То отприлике значи ово: онде где црква католичка може да управља по вољи Папа, онде је добро све онде где државна власт не допушта то, онде се она мора борити. Према посланици Пија XI *Quadragesimo* од 1931) то је социјално политичка потка римско-католичке цркве. Ту је темељ доктриналне базе Католичке акције: њена начела се проглашују као непогрешива.

6) Брак:

Брак, света тајна сама по себи, и од себе не може бити одређен и вршен по вољи и грађанским законима; брак долази искључиво у домену цркве; она га врши и учвршћује. Свака веза између човека и жене, ако је противна начелима римске католичке цркве, нема ни силу ни природу правога брака. Брак закључен пред грађанским властима сматра се само као обичај и обред заведен од грађанских власти. Мешовити бракови су у важности само онда ако су извршени по законима римокатоличке вере, т. ј. по канонима.

7) Васпитавање омладине:

Васпитавање припада превасходно римско-католичкој цркви, што је по надприродном заповешћу оставио Бог само њој. Нема власти на земљи која може сметати и спречавати ту богомдану мисију.

8) Неприкосновеност свештених лица:

Свештенство је католичко неприкосновено. Оно лице католичке вере, световно или свештено, биће искључено из цркве од Папе, ако буде следовало, без одобрења свога душобрижника позиву цивилне судске власти.

Све у свему, Католичка се акција заснива на овим начелима: 1) на непогрешивости једнога човека, Папе, и 2) на ауторитету истога човека, на апостолату хијерархије.

Један човек, са свима његовим конституционалним особинама живога бића одређује шта је добро а шта зло,

шта је право а шта криво.

Глава католичке цркве одређује да ли закони једне државе везују католике или не, он наређује докле ће их снати поштовати у својој држави и испуњавати. Сваки католик треба да сматра законе своје земље, ако их глава њихове цркве не одобри, само као нужно зло.

Слобода штампе, савести и свести, добра су ствар само у колико их одобрава црква, у противноме слобода јавнога исповедања вере и мисли сматра се као злочин.

Глава католичке цркве не одобрава народу да може сам собом управљати и владати.

Темељ тога схватања социјалнога и политичкога живота јесте пуна клерикална власт са пуним санкцијама прописаним од саме вере. Пуна потчињеност католика може бити само духовној власти, а потчињеност државним властима само у колико је одобри духовна власт.“

40-дневни парастос

Блажено - почившем Патријарху српском ВАРНАВИ

Под свежим и неизгладивим утисцима туге и жалости поводом преране смрти Блажено-почившег Патријарха Варнаве на дан 40-дневног помена Великом Покојнику у свима црквама Браничевске Епархије одржане су заупокојене литургије и парастос на дан 4 септ. 1937 г.

У Пожаревцу као седишту Епархије тога дана поред заупокојене литургије и парастоса, на иницијативу Соколског Друштва одржан је у великој сали Дома трговачке омладине по подне комеморативни скуп свих културних, хуманих и витешких друштава у спомен Блажено-почившег Патријарха Варнаве.

Велика сала Дома трг. омладине била је препуна чланова-ца разних корпорација.

У 6.20 ч. по подне ушли су у салу праћени целокупним свештенством Њ. Преосвештенства Епископ Браничев-

ски Г. Венијамин и Епископ Жички Г. Николај који тек што је био стигао у Пожаревац.

Одмах је ватим старешина Соколског друштва — Пожаревац г. Љубомир Стојадиновић држав. тужиоц отворио комеморативан скуп и дао реч говорницима који су говорили у име појединичних друштава. Њихове говоре доноси-мо овде у целини.

Говор г-ђе Катарине Потровић прет. Женског Друштва у Пожаревцу која је говорила у име Женских Удружења у Пожаревцу гласи:

„Чини ми част да у име свих жена и мајки у овом свечаном и тужном моменту, када се одаје пошта сенима светог нашег Патријарха, дамо и наше дубоко уверење да ћемо светлу успомену увек на њега сачувати.

А ко је и позванији да чува нашу веру но ми мајке.

Ко је прво крстом своју децу прекрстио но ми мајке.

Ко их учи да се боре за крст часни и слободу златну и да је у вери спас, но ми мајке.

А вера је силна, вера је свемоћна, вера гаји врлине, вера нам даје карактере, вера ствара бесмртне људе.

Вера наша као и свака друга вера, имајући најсаврше-нија морална начела још је уз то и национална.

Ми можемо са пуним поносом да кажемо да у свету нема вере, која је тако тесно везана са државном слободом и развитком као наша.

У времену када смо били бедни, међу најбедније, када смо били у петстогодишњем ропству под Турцима вера нас је одржала, и не можемо да заборавимо да је светосавска црква била једина заштитница и највећа поборница државне слободе.

Ако посматрамо нашу историју, ево баш наш лепи пожаревачки округ, даје нам драгоцене доказе о силном утицају вере на развијању националне свести.

Многи од вас видели су знамените развалине старих манастира, многи од вас пео се са побожношћу да види пећине и остатке старих наших светиња, задужбине наших силних владара као нашег надалеко чувеног и познатог Горњака, Манасије и Раванице.

Видели сте тамо свеце онакажене, често са избушеним очима, али у колико су те очи дубље биле избушене у то-

лико се национална свест за слободом већма разбуктавала.

Велики наши манастири, које ви све добро познајете били су расадници просвете и културе, били су чувари славне наше прошлости, јер црква је опевала и оплакала пропаст нашу на Косову.

Црква је уливајући веру у Бога, уливала наду и веру у нов живот, у ново ослобођење, у нову срећу, у нов Васкрс.

И није се преварила. Њено семе дало је плода како нигде у свету. Њено семе благодарећи њеним духовним синовима, нашим дичним јунацима створило је ову лепу и велику Југославију, чији снажни орао чува под својим крилима браћу од Солуна до Триглава и од Јадрана до Карпата.

Све је почело једним бујним животом да се развија у земљи где су се сјединила браћа вековима раздвојена.

И ми жене, које смо, опет понављам, најбољи чувари вере, са благословом наше свете цркве задахнуте начелима наше вере, развиле смо хумани и социјални рад до крајних граница наших способности и моћи; и свакад у свима нашим установама чувамо и одржавамо наше верске и националне обичаје.

Али зато нас је света црква кћерински прихваћала и у свему помагала.

И данас када се одаје пошта успомени светом српском Патријарху Варнави, ми жене — мајке желимо и са наше стране, да му кажемо, нека ти је лака српска земља, коју си волео и за чију си се слободу борио.

Слава и хвала мајци, која те је родила и научила, да љубиш и чуваш веру и народ свој.

Свети Владико, наш велики сараднице, твоју ћемо светлу успомену вечито чувати и увек ћемо се сећати твоје широке и велике душе, која је у загрљај примала сву нашу браћу си речима:

Брат је мио које вере био.
Слава ти и вечан помен!"

Говор г-Чеде Пејића, трговца:

„Ваша Преосвештенства,
Драги слушаоци,

Наш велики народни песник вели нам: „Благо оном ко до вјека живи. имао се рашта и родити“!...

Св. Писмо нас учи речима: „Сећајте се учитеља ваших који су вам проповедали слово Божије, и гледајући какав је био свршетак живота њихова — подржавајте вери њиховој“...

А поштовати Божије угоднике; уважавати народне родољубе, и поносити се њиховим именима, значи, бити задахнут онаквим мислима, бити одушевљен онаквим осећањима и бити спреман на онакво пожртвовање каквима су се одликовали и велики угодници или родољуби које поштујемо.

Па и ми смо се сакупили вечерас драги слушаоци, у овој великој сали Дома трговачке омладине ради сећања на једног нашег народног великог родољуба, неустрашимог националног раденика који је најзад као велики Божији угодник мученички завршио свој живот! Да се сетимо на нашег Блажено-почившег Патријарха Варнаву...

За говорника на вечерашњој комеморативној седници и ја сам позват и одређен да говорим о животу и раду великог покојника; чија бесмртна душа лебди над нами а Правда очекује: хоћемо ли достојну пошту указати неуморном и неустрашивом Апостолу наше националне и црквене проповеди!

Но ја се осећам slabим говорником и бојим се драги слушаоци и да покушам да говорим вечерас о његовим великим делима о којима ће говорити непристрасне историје наше цркве и народа нашег; и најзад о коме ће наш народ доле по целом нашем класичном југу — своје потомству вечито причати о великим делима њиховог деда владике Варнаве, који је умео у приликама да им буде: у вери учитељ, у невољи утешитељ а у нужди велики Добротвор!...

Наш Блаженопочивши Патријарх Варнава је још у најранијем детињству своје — као мало ђаче основне школе а из угледне куће Росића васпитаван и запајан у патријархалном духу.

А слушајући од својих учитеља и често одлазећи са својим оцем у оне древне манастирске цркве, задужбине наших крајева: Милешеву и др. да се Богу моли, потстакнут је у светосавском веровању.

Његова је млада душа морала и сувише рано осетити бол заробљеног српчета. У тој и таквој средини формирао

се у њему велики родољуб и дубоко религиозан православни хришћанин.

Његова је јака жеља била да учи, да што више учи да би се могао научити и друге да учи.

У призренској Богословији, у духовној академији у Петрограду у Русију и најзад у Цариграду, Он се потпуно оспособљава за тежак позив који је себи у будућем животу одредио.

У Цариграду је научио Грчки и Турски језик. Упознао је све методе ондашњих турских државника и грчких Патријаршијских крругова који су систематски радили на уништењу нашег живља у нашој јужној Србији и Македонији. Тако, да је био потпуно спремљен кад је постављен за Српског епископа, онда у Турској држави под јурисдикцијом Цариградског Патријарха. Његово завладичење за Велешко-Дебарског Епископа био је наш велики национални успех! Јер смо у Њему добили опремљеног борца, који познаје многобројне непријатеље своје, који су онда били многи и нису се у борби, једним и истим сретством противу нашег живља служили.

Због тога смо и ми као борци у одбрани противу свију, морали знати и вештине и сретства свију.

Његовом мудро организацијом и мудро управом а са Божјом помоћи Он успева за кратко време да оживи замрли и подигне клонули дух нашег народа на југу и да све непријатеље са успехом побеђује!

Јака Српска вера, коју си ти Божији угодниче проповедао; велика љубав коју си нам ти родољубе према ближњем уливао и силна братска осећања која си ти очински умео да развијаш у нашим срцима и да шириш међу нами — те силе, спојиле су нас и ујединиле са нашом браћом Хрватима и Словенцима!

А сваки честит и ваљан човек мора признати да смо ми Срби на олтару те идеје — ослобођења и уједињења, принели најплеменитију и најскупоценију крв нашу! И да са великим напорима и најскупљим жртвама и данас то свето Имање наше, нашу братску и милу Југославију чувамо!

Напоследку, оно што је познато не даје се сакрити!... Али, само узвишени људи, који љубе Бога и његову правду, који живе за свој народ и његово опште благостање — имају куражи и смелости да ратују противу зла, да се боре

противу неправде и, да би свој народ спасли, они су готови да и својим животом откупе оно што је свето и племенито!

Ето, драги слушаоци, тим узвишеним великим и неустрашивим духовима припадао је наш Блаженопочивши Патријарх Варнава, а ми...? Молимо се Господу Богу за вечан мир и покој души Његовој. Нека му је од нас вечита хвала и слава му!

Говор г. Божидара Томића студ. права.

Ваша Преосвештенства,

Поштоване даме и господо,

После исцрпних говора мојих претходника, мален сам ја да бих казао нешто више од онога што су они казали. Али ипак и поред свега тога, да би што јаче подвукли значај тог нашег великога човека, у име студентског удружења у Пожаревцу, делегиран сам да кажем коју реч о Блаженопочившем Патријарху Српском Варнави, о ономе који је наставио дело неумрлог нам Св. Саве и који је Југословенску омладину многим добрим делима задужио. Ономе који је тој омладини свакад добро мислио и добре савете давао, ми ћемо, ако не можемо на који други начин да се одужимо, а оно бар на овај: Велики је то дух био, али прерана смрт одузе нам га.

И већ је прошло четрдесет дана од смрти тог нашег великог вође српске православне цркве — Патријарха Варнаве. Прошло је четрдесет болних дана, а наша црква завијена у црнини са целом својом паством жали свог великог вођу и националног борца. Четрдесет дана је прошло од како смо изгубили онога, кога смо сви носили у души, онога, који је када је требало и на мач и бајонет скакао, за спас своје државе и православља. Ни три пуне године нису прошле како смо изгубили нашег великог блаженопочившег краља Александра, задешава нас друга смрт нашег великана — Патријарха Варнаве. Да ли је то промисао божја тако хтела или сама природа тако диктовала својим законима, незнамо, али једно је само тачно, да смо ми још не ожаливши једног нашег великог човека, дочекали да жалимо за другим. Данас када се у целој нашој краљевини где год има православног живља, одаје четрдесетодневни помен том другом нашем изгубљеном великану — Патријарху Варнави, сакупили смо се и ми овде у Пожаревцу да

посветимо неколико часова Њему и да довикнемо слава му и хвала ти велики борче за све чиме си нас удостојавао. Сви смо ми осетили потребу да на једном оваквом скупу одамо пошту оном, који је у првом говору после устоличења рекао: „Црква је била онаква каква је одговарала духу српског народа, да буде слободна, да буде народна, да ради за народ, да ради за свог Краља и да ради за славу и част свога народа. И у овом моменту, молимо се за мир целог света, јер је наша православна црква увек била толерантна, не обазирући се на који се ко начин моли Богу, само, ако је његово срце чисто, ако осећа љубав свету, која је потребна свима нама Својим патријаршиским благословом призивам свемоћног. Бога, свима Србима, Хрватима и Словенцима у нашој моћној држави Југославији, да их благослови и учврсти у духу и моралу под моћном заштитом и владавином краља Александра I“ завршио је велики патријарх Варнава. И ако велики православцац, он је био толерантан и према другим верама. Колико пута је он само казао: „Верни моји, држите своју веру, туђу не вређајте. Сви смо ми браћа. Није величина у томе понизити туђу веру, величина је у томе држати своју веру и бити праведан“. Његов је аманет: „Вера у Бога, слога у народу, јединство Срба, праштање непријатељима“. Ето због тога, поштовани слушаоци и слушатељке цео наш народ жали за изгубљеним великим патријархом Варнавом. Дубина те истинске жалости мерило је величине и значаја улоге, коју је патријарх Варнава играо у нашем верском, националном и државном животу. Православе је свесно те његове улоге и зато се данас с пијететом клања његовим сенима и изражава му своју вечну благодарност. Нико више није осећао потребу од патријарха Варнаве, да се наша садашњост и будућност вежу с нашом сјајном средњевијековном величином и славом. Он је у том духу живео и делао и као велики родољуб, и као врховни чувар светосавске верске и државне традиције. Осећајући сав значај славе националне традиције, по наш будући национални препород и развој, Блаженопочивши Патријарх је дубоко разумео историску улогу Старе Србије, колевке тих традиција. Као млад епископ, он је на том нашем славном југу под најтежим приликама, будио националну мисао и организовао поробљени народ, да истраје до коначног ослобођења. Тиме је, и као родољуб и као свештеник задужио о-

тацбину за сва времена. Као скопски митрополит у великој и слободној домовини и доцније као патријарх српски, он се сав заложиио, да се стапање југа и севера изврши што брже и дубље, за добро једних и других и за добро наше велике отаџбине.

И као архипастир и као национални радник и као организатор, патријарх Варнава је носио у себи потпуно израђен програм. Велико је његово дело као поглавара српске православне цркве. За шест седам година он је дао српској православној цркви закон о цркви, Устав српске православне цркве, низ уредаба предвиђених црквеним уставом међу којима се нарочито истиче преуређење свештеничког материјалног стања, извео је организацију централних канцеларија са прагматиком, концентрацију цркве них добара, којима данас рукује патријаршијски одбор и т. д.

Много времена и труда уложио је на подизању и обнављању цркава и манастира. Не само у велелепном Београду, него и у унутрашњости он је уложио много труда да онамо где нема цркве подигне, а онамо где је она била склона паду, обнови. И не само да је утицао на подизање и обнављање тих цркава и манастира, него је све те богомоље и лично помагао, дарујући им разне утвари, звона и иконостасе. Тако је његово дело обнављање манастира Пећске патријаршије, Високих дечана затим Ђурђевих стубова и знатног броја других наших старих наших старих задужбина у Јужној Србији. Као претседник задужбине Симе Игуманова чије се имање налази на Теразијама, где је некада била кафана „Задужбина“ он је утицао да дође до подизања једне велике палате, која се баш сада зида, Рента треба да омогући у духу завештачевог тестамена већем броју омладине Јужне Србије да се школује. Ретко је који поглавар цркве поклењао толике пажње верницима њиховим радостима и жалостима, као што је то био случај с блаженопочившим патријархом Варнавом. Свуда где је био позван, ишао је да својим присуством увелича дотичну приредбу. Учествовао је на државним и многим приватним свечаностима и никад се није уморио, и никад није рекао да не жели да присуствује, само ако га нису неки многи важнији послови спречавали.

Блаженопочивши Патријарх Варнава, поред свих тих јавних и приватних свечаности, обављао је свакодневно и редовно све своје послове, често и преко ноћи. Све што је потребно свршити данас, гледао је по сваку цену да сврши, а то је захтевао и од својих млађих. У свом кабинету почињао је у 7 и по, а завршавао у 10 часова, када би после тога одлазио или у Синод, Сабор, Патријаршијски савет, Патријаршијски управни одбор, Епархиски одбор или на седнице других друштава и установа којима је стојао на челу. Па ипак он је готово сваког дана успевао да прими велики број верних који су му се обраћали за разне моралне и материјалне помоћи и да сваког благо и очински саслуша и посаветује.

Сав овај велики рад, сва ова велика заузетост нису били у стању, да га изолују од цркве у време када је он уобичавао да је посећује и да се у њој моли Богу. Свакодневно је проводио извесно време у својој домаћој капели у молитви и размишљању, када се једино и одмарао. Да га није смрт претекла, највеће дело после устава, закона и уредаба црквених, била би нова зграда патријаршије. — Дубока жеља свих православних Срба, да се духовном утемељитељу Српства, Св. Сави, подигне достојан спомен храм у Београду, почела је да се остварује под импулсом снажне воље блаженоупокојеног патријарха Варнаве, У том светилишту, које ће се дизати на највећем платоу у Београду, почиваће у миру свој вечни сан, заслужни Србин, велики слуга Божијег олтара патријарх Варнава.

Говор Драг. Маринковића свештеника у име Сокола

Ваша Преосвештенства,

Блаженопочивши Краљ Александар I Ујединитељ рекао је једном приликом да је спас државе највиши закон, а служба народу најсветија служба. А другом приликом за Соколство рекао је: „Соколство има да буде здрави васпитач омладине, поборник братства и љубави, заточник велике југословенске мисли, носилац витешког и националног духа“. Према томе јасно је да је Соколство народна организација. И као таква организација оно прати цео живот како народа у целини тако и његових великана. И када је један од највећих синова нашег народа Блажено-почивши Патријарх Варнава који је се сав посветио и ставио у службу народу

завршио свој земаљски живот, — соколство је сматрало за своју свету дужност да Његовој успомени посвети ово мало часака.

Соколство служи истакнутим циљевима за добро народа. И Блажено-почивши Патријарх Варнава служио је тим циљевима. И за Њега је био Спас државе највиши закон а служба народу најсветија служба.

Соколство је Југословенска народна организација и данас одаје пошту највећем Југословену — Блаженопочившем Патријарху Варнави. Он је у свима својим говорима и посланицама то своје југословенство наглашавао. Он није био тесногруд, то је била једна велика душа која много пута говораше: цео наш народ, цео свет, опште човечанска правда, човечанска хумана свест, наша велика и моћна Југославија и наш уједињени народ. О колика дубина његовог духа.

Да, нестало је с позорнице живота једног од највећих пријатеља сокола, чије су руке толико пута благословиле наше заставе.

Али, браћо и сестре, соколство је и Словенска организација. И клања се данас сени једног од највећих Словена — Патријарху Варнави. У његовом срцу и дому увек је било места за правог Словена. Он је многима од њих био прави утешитељ и велики дародавац.

Блажено-почивши Патријарх Варнава је раније био и активни члан управе Соколске Жупе Скопље — док је тамо био као митрополит. Дакле, и као своме члану ми чинимо данас дужну почаст.

Пратећи живот и рад Блаженопочившег Патријарха Варнаве ми данас стојимо утучени и неми под утиском да њега нема више међу живима,

Али као што је Блажени покојник веровао у здрав дух нашег народа — и Он сам толико пута истицао и у моментима туге крепио, тако и ми данас верујемо да је дух Патријарха Варнаве ту са нама, и да ће нас и у будуће увек крепити.

Нека је слава Блажено-почившем Патријарху Варнави.

Поред овога тога дана је у пожртвачком листу „Грађанин“ изашао овај чланак о Блажено-почившем Патријарху Варнави:

Народни Патријарх Блаженочивши Варнава

Већ је прошло четрдесет дана како је предао Господу своју велику душу Патријарх Српски Варнава. Од дана Његове смрти па до данас хиљаде и хиљаде душа поклонило се телу великог проповедника истине, правде и мира. И данас се све више увиђа Његова величина, која се састоји у томе што је Он био Народни Патријарх — поглавар Народне светосавске цркве. Он је био Народни не само по наслеђу аманета Првог српског просветитеља и Учитеља св. Саве — већ и по својим делима. За живота Његова тај Његов рад није био толико познат широј јавности — није објављиван преко штампе. И требало је да га нестане са позорнице живота — па да се то увиди. Требало је да ућуте Његова народна уста — па да се опоменемо шта је говорио и како је делао не недељама и месецима већ пуних 27 година као Архипастир светосавског винограда. Да. Требало је да дође то време да се понове Његове речи да је „главно оно што народ осећа, а не оно што веле пролазни људи“ „јер, у срцима нашега народа увек је био онај велики и моћни геније који нам је инспирисао и душу и срце који нам је дао све могуће услове да будемо оно што јесмо и што смо били у рату и у миру,“ „да су Срби носиоци културе коју је посејао св. Сава и да је Православље спасоносни темељ за нашу душу и тело, спасоносни темељ за нашу нацију и за наше традиције које су достојне сваког поштовања“. Ми морамо подједнако волети и са љубављу чувати груду земље, за коју је пало толико жртава велики Он. Чувајмо, драга моја браћо, вели — веру своју свету и будимо лојални и трпељиви према другима, јер све вере у нашој земљи једном Богу служе.

Делао је Он и у народу који беше политички поробљен, а делао је и у слободној отаџбини. Делао је он и речју и пером, и душом и телом. За Њега није било немогућих ствари — ако су оне корисне народу и отаџбини. За Њега је дужност да се не брине само о морал и веру народа, већ и да води бригу и о његовој — народној судбини. Када је то било у питању за Њега није било опасности које би га омеле да заступа судбину својих верника.

И зато цео народ оплакује свога Архипастира. Храм у коме почива његово тело јесте светилиште светосавских

синова и кћери. Тамо, где је пламен прогутао тело Светога Саве, лежи тело Патријарха Варнаве. Али, као што је дух Светога Саве чувао и крепио народ у данима робовања а за што светлију будућност, тако ће се данас ту на том месту сакупљати синови и кћери светосавске цркве да се у молитви окрепе а оснаже за велика дела хришћанске љубави и милосрђа.

Свети Патријарше Наш! Оставио си нас прерано и у црно завио све што српски дише, српски збори, српски пише. Али си дубоко заорао бразду светосавског православља. И ми данас на дан помена молитве за покој Твоје велике душе имамо пред собом онај Твој аманет радити за добро свог народа, Краља и отаџбине.

Слава ти неумли Патријарху Варнаво.

М.

Говор Блажено-почившег Патријарха Варнаве на завршетку Јубиларне Светосавске године

Није потребно понављати да је је наша православна црква преживела тешка времена. Зато се поносим што стојим на челу те цркве која је у многومه допринела остварању наших националних идеала. Она се ничега не боји и наставиће да иде даље стопама Божјим и ништа је не може ометати и поколебати у љубави према Христу и љубави према својој отаџбини. Браћо и сестре, наше православље искључује мржњу. Зар има кога међу нама који би'могао у дубини своје хришћанске православне душе да гаји мржњу према својој једнокрвној браћи Хрватима и Словенцима, или онима који пређоше у другу веру и примише мухамеданство. Иста братска љубав нека је и код њих, а онда у тој љубави и братској слози сачуваћемо свети завет, који су нам претци оставили, сачуваћемо нашу отаџбину и повешћемо је напретку. Тај дух нека се и вечерас овде сачува Кроз ту љубав одолећемо свим невољама и свима непријатељима.

Српски, православни народ имао је са својом отачаственом Црквом у току минуне године ретко славље. Тешко да је било српскога дома у коме се није побожно помињало славно име Светитеља Саве Немањића. По свима покрајинама, по свима градовима и селима, у заједници старијих

са омладином и у братској слози прослављен је први српски Просветитељ.

Имао је српски разједињен народ, додуше, и раније и пре Светог Саве, расне учитеље - дошљаке и са истока и са Запада, који су на туђим језицима обучавали наше старе вери Христовој. Али због провидних намера тих мисионара обучавање није доносило користи.

Истинско, са правог извора, хришћанство са истока пресадио је, као „маслиново дрво“, и утврдио у српском народу тек избраник Божји — Свети Сава. „Нема брата док не роди мајка“! И доиста је српска мајка родила сина који је добровољно пошао за Христом и као нов апостол засновао српску националну Цркву.

Данашње покољење на свом историском путу кроз прилично суморну и облачну садашњицу осврнуло се на прошлост и осетило, да је прошло пуних седам векова од блажене смрти великога народнога трудбеника и добротвора. Рукосад Савин хоће да одржава везу са прошлостју да би и даље одважно корачао ка бољој будућности.

И никада, изгледа, за последњих сто година није у српском народу закуцало тако живо православно срце. није био тако интензиван црквени живот, као прошле године. Омладина је нарочито раздрагана по свима крајевима. Светосавска химна орила се на све стране. Служене су нарочите, свечане службе Божје по градовима, варошицама и селима и манастирима. Пред иконом Св. Саве окићеном мирисним цвећем, побожно је треперило и у цркви и у дому српском. Нису изостајали у овом пословању ни Срби, расејани по далеком свету. И тамо преко океана. И они су се одушевљавали, и деди својој објашњавали и у аманет остављали свештену успомену на Светитеља Саву.

Седам је векова прохујало од дана светитељеве смрти, Више је било жалости него радости за српски народ. Али се милост Божја најзад спустила на српски народ, да у слободној држави први пут, под заједничким кровом, под срећном звездом династије Карађорђевића, прославља јавно радосно и у братској љубави свога највећег добротвора и духовног вођу.

И доиста у току целе године васколики наш народ по Шумадији, на југу Србије, по Црној Гори, по Приморју по Војводини, по Босни и Херцеговини — по извесним краје-

вима Хрватске и Славоније, свуда се прикупљао и стицао у храмове, усрдно благодарио Оцу Небеском и славио велико име угодника Божјег, Светитеља Саве. Славио је Савина дела и удубљивао се у његове хришћанске, грађанске и државничке врлине.

Свештеници наши и просвећени васпитачи наше омладине искористили су с ретком пажњом и љубављу јубиларну годину. За своје проповеди и родољубива предавања налазили су разноврсне теме у животу, у раду и у карактеру Св. Саве. У својим говорима по црквама, по школама, на јавним предавањима с концертима сви су једнодушно истицали да су дела Св. Саве најпоузданија основица за наш и лични и заједнички, као и за народни и државни живот. Примерима се показивало, да се Цркви служи вером, друштву — љубављу Христовом, према просвети, и Отаџбини — преданошћу и самоодрицањем. Сваки је Србин у светосавској години могао осетити, да је снага нашег народа, као и свакога друштва, само у честитом, богугодном животу и у хришћанским врлинама.

Многе је поуке из прослављања Св. Саве добила наша омладина. За то су се сви и свуда и одушевљавали предавањима, забавама, пригодним декламацијама и умилим светосавским песмама. Из предавања су упознавали не замишљен, као у каквој бајци, већ стваран лик светитељев, добра дела не само у речима, већ и у творевинама Савиним. Имали су прилике да дознају за његово родољубље неапстрактно, већ конкретно. Сеоски наш народ сазнао је опширније не само за име и за велики значај личности Св. Саве, већ и за плодове његове несебичне љубави и небројена његова добротинства. Зар је могло бити што поучније за нашу омладину од обавештењз, да је први храм у српској земљи, први манастир градио Просветитељ Сава? Прве школе и болнице по српским земљама, прве домове за оболеле, немоћне и сиромашне светитељ је подизао и потребама снабдевао. И данас многе цркве и манастири поседују имања, лугове и дубраве, по којима је апостолски пролазио наш светитељ.

И остали добротвори српскога народа, који су много доцније живели и народу добра дела чинили — и њихове су заслуге истовремено и заслуге Савине, јер су по угледу на светитеља Саву и на његовог богомудрог оца Симеона-

Немању и ти познији, као и данашњи добротвори ишли његовим стопама и српски дом за далеке векове градили.

Зар нисмо поносни и радосни кад добијамо госте са стране, проводимо их кроз нашу убаву земљу и показујемо знамените споменике и храмове па им објашњавамо: ово нам је остало у наслеђе од нашег Св. Саве, а оно од његова оца, од Немањића и од толиких других предака наших?!.. Или замислите какво усхићење изавивамо код деце кад их приводимо портретима и споменицима наших великих људи, па им причамо дела и живот тих наших предака. Овај племенити човек — објашњавамо им — пао је јуначки на бојном пољу у одбрани и за славу Отаџбине А, овај, видите, децо, служитељ олтара Божјег мученички је издахнуо на коцу за истину и веру српску. А тај тамо државник имао је највеће достојанство у држави, видите а умро је нечујно у сиромаштву, јер је све жртвовао за опште народно добро.

И Св. Сава, као и многи наши заслужни преци били су племенита срца, као и ми што смо данас. И они су били од меса и крви. И они су били слаби смртни људи као и ми што смо, али? Зашто их помињемо и величамо? Зато, што су их њихова дела начинила великим.

Постоји, данас, једна драгоцену врлина, којом су нас наши преци превазишли. А та врлина — то је хришћански алтруизам, то је тежња и Св. Саве и свих наших предака да буду корисни за свој народ за своју отаџбину, за своју Цркву. Та је врлина божанствена. И она најбоље показује, да је човек божанског порекла. И човек би хтео да буде вечан, као што је Бог, да му се продужи род, да му се не угаси славска свећа, да његов народ и народ вечно буде жив! То је, ето та узвишена врлина наших старих, којом је сваки живео више за добро своје општине него за своју породицу, више за благо отаџбине, него за корист општине. Ето, те врлине ми, на горку нашу жалост, ми данашњи нараштај немамо. Због отсуства овог хришћанског алтруизма и долазе данас свакојаке беде, незгоде и невоље. Тај опаки извор мрака и несреће крије се у унутрашњости човека срца и тај се извор зове: користољубље и себичност.

Омладина наша, која је упозната са животом и добрим делима Св. Саве, нека се труди, очински је молимо, свим

силама, да угуши у себи тај опаки извор користољубља и себичности, који је онеспособио за живот данашњи нараштај. Нека виде, нека се поуче наша деца од Св. Саве, од наших старих добротвора. Нека са убеде децу, и виде споменике Св. Саве Немањића и осталих добротвора народних. Сви су они одвајали од својих скромних сретстава и жртвовали и више него што су и могли. А ко даје више од онога, у чему и сам оскудева тај даје највише. Удовичка лепта је много већи прилог и дар, него златна богаташева пара. Омладина је осетила и чула на предавањима о Св. Сави да се ништа добро у нашем народу и животу не може остварити без жртава.

Јубиларна Светосавска година вечерас се, драга моја браћо и сестре, завршава, али ово саопштење никако не може значити да смо се једном за свагда одужили према свештеној успомени нашег Св. Саве. И даље, и сваке године и докле год буде Србина и рода српског имаћемо дужност да славимо и да настављамо дела Св. Саве.

Покажимо исту љубав према Њему, своме највећем добротвору какву је он за живота изливао за своја добра дела у корист српског рода и лепог нашег имена у свету.

„Ускликнимо с љубављу Светитељу Сави и појте му Срби од данас и до века!“

Улога Српске цркве у ослобођењу свога народа

Познато је да је Српска православна црква, још од доба Св. Саве, њенога оснивача и организатора па кроз целу историју Србије до данас, била најбуднији чувар и најбољи спроводник националних идеала. Св. Сава је био личност коју само векови дају, величина државна, народна и црквена. На његовом примеру су се покољења напајала светошћу и родољубљем. Отац просвете и књижевности, велики дипломата, родољуб и државник, саветодавац, — учинио је више за свој народ но и једна друга личност ње-

гова. Када је земља била у опасности од спољних непријатеља (Андреја Угарски и Стрез) он је истима одлазио и отклањао сукобе.

Грчки патријарх Герман хиротонисао је у Никеји 1219 године Св. Саву за првог српског независног архиепископа.

„Промисао га је изабрао да прослави свој српски народ“ (Нићифор Дучић: историја Српске цркве стр. 67). Он је био први архиепископ и просветитељ, зато му и црква и школа певају:

„Пута, који води у живот,
наставник и првопрестолник
и учитељ био си.
Јер, прво, дошав, Св. Саво,
отечество своје просветио си...“

Због свега што је учинио за свој народ, државу и цркву народ га је овековечио у многим песмама и причама и Он је постао легендарна личност. Отац његов Стеван Немања створио је државу — дао јој тело, син је дао душу. И када је доцније тело разорено инвазијом Турака, остала је душа кроз стољећа, остала је вера, традиција слободе у прошлости.

Колико је православна црква била цењена у Немањићској Србији види се из факта што је цар Душан нарочитим законом одредио да у српској царевини поданик српски може бити само онај који је православне вере, а другим вероисповестима могу припадати страни поданици. Подигавши моћ Немањићске државе до врхунца славе, Душан је и српску цркву уздигао до највећег сјаја. За његово време црква је уздигнута на степен патријаршије (1346) и као таква она је своју духовну власт проширила и над великим делом грчких земаља.

Први патријарх Србије, ранији — логотет — секретар цара Душана, Јанићије, човек велике културе и родољубља, наставио је у то златно доба за државу и цркву, рад у традицијама Св. Саве. Мисли се да је он писац Душановог законика.

После Косовске трагедије настала су претешка времена по народ и цркву. Претставници цркве, васпитани у традицијама Св. Саве, трудили су се да и у тим претешким временима не само сачувају већ „и да унапреде црквене и

културне тековине!“ Манастири су постали центри вере и наде а свештеници су били вође народа које су га храбриле и тешиле.

Пећски патријарси били су у истини патријарси народа и као у давнини прави претставници, заштитници народни.

Цркве и манастири постали су центри просвете. Тада је основано неколико штампарија од којих прва 1493 године

Прва штампарија на земљишту српском била је на Ободу — Ђурђа Црнојевића, донесена из Млетака — „да се ширењем црквених књига не угаси и вера народа као што се угасио његов политички живот“. У тој штампарији радио је јеромонах Макарије. (дело 1911 године стр. 431). Тада још није било штампарије „ни у Оксфорду ни у Кембриџу па ни у Единбургу“. У Лондону је прва штампарија била пре 7, у Риму пре 6 година а пронађена је 1456 год.

По нестанку државе црква је наставила пут који јој је Св. Сава одредио.

„Кад је држава покорена била и властела српска уништена јер су једни побегли из земље, други, родољуби остали у земљи и изгинули, а трећи слабијег карактера да би спасли живот и имање потурчили се и изневерили народ — с простим народом остадоше духовници и свештеници да заједнички деле судбу, да чувају своју паству, да је поучавају прадедовској вери, да је крепе божанском речју и да јој у лушу уливају наду на ослобођење“. (Нић. Дучић Ист. Срп. цркве стр. 67).

„Је ли какав удар био намењен народу — црква је била прва на ударцу, да га прими, а њени службеници да пропате; а ако се у народу опазио какав покрет — њега није било без учешћа службеника православне цркве.

Кад је народ био у беди — они су најпре тражили лека и примали се посредништва за помоћ.

А ако се народ лаћао оружја, и покушавао да се ослободи — вођи му беху службеници олтара;

Да се очува српска народност — свештенство се највише старало, и схватајући опасност, гледало да је уклони;

Јели пак народу требало ублажити муке — оно му их је блажило вером.

У вери је био спас народа, зато ју је овај волео и по-

штовао (Ј. Томић: 10 година из историје 1683—1693 Стр. 3—4).

„Једва да има народа на свету, чије је свештенство толико крвних жртава допринело на олтар народне слободе, колико српско“ (Ф. Шишић: Карађорђе стр. 58).

Када се 1465 године угасила пећска патријаршија, то је, по мишљењу неких историчара, теже погодило наш народ него пропаст саме државе. Губитком патријаршије, изгубљен је био духовни стожер око кога се више од два века српски народ окупљао. Изгубљено је огњиште које је народу светлело у тами робовања, одржавало веру и укрепавало наду на боље дане; народ је изгубио све.

Губитак патријаршије је најтежа последица Косовске трагедије.

Последњи патријарх Арсеније II, да би очувао цркву и народ, плаћао је Турцима огромне порезе, али је ипак насилно уклоњен 1463 године, а управу над српском црквом приграбио је Охридски Архиепископ — Грк. Српски народ који је у политичком погледу постао роб Турски, у црквеном погледу постао је грчким робом. Такво стање трајало је у цркви до обновљења Пећске Патријаршије 1557 г. када сви Срби у Турској први пут долазе у једну духовну заједницу. Први патријарх обновљене патријаршије био је Милешевски калуђер Макарије Соколовић, рођени брат Великог Везира Мехмеда Соколовића.

У обновљеној Пећској патријаршији настаје доба јачег снажења националне свести, чувања и уједначавања народних традиција. У северним крајевима где су се Срби населили, створене су нове епископије и подигнути нови манастири. Установом нових епископија, набавком штампарија као и обновом многих манастира — утицај цркве све више се осећао у свима правцима и тада се потајно мислило да се и политичко ослобођење помоћу цркве изведе.

У обновљеној Патријаршији патријарси су имали велики углед и веома широка права. Били су „Милет — Баше“ т. ј. не само народне врховне поглавице у црквено верском погледу већ и у световном. Чак и у грађанским споровима они су судили и пресуђивали. Врло често су се патријарсима обраћали, због њихове правичности, хришћани других народности па чак и Јевреји и Мухамеданци кад су били у

спору са хришћанима. Турцима су плаћали велики годишњи данак, и били су одговорни за поданичку верност целога народа.

За време Макаријево црква је имала 40 епархија, т. ј. више но за време Душаново, пошто се власт њених патријараха простирала на све Србе у границама Турске царевине.

Улога цркве постала је пресудна у свим народним и политичким приликама у XVI и XVII веку, а крајем XVII века границе пећске патријаршије шириле су се даље него границе Душановог царства.

У обновљеној Пећској патријаршији налази се први пут уједињен цео Српски народ, од Будима па све до Демир Капије. Патријарх је био не само духовни вођ, већ и световни старшина народа и на тај начин срп. црква, заменивши државну организацију, преузима вођство српског народа.

Наследници Макаријеви Антим и Герасим као и њихови следбеници продужили су рад на снажењу националне свести и тиме су се замерили били како Турцима тако и Грцима од којих је патријаршија била оглашена за хајдучко гнездо. Настадоше понова тешке прилике по цркву и по народ и за време патријарха Јована букну устанак кога је патријарх Јован са Милешевским калуђерима дигао са заставом: „У име Св. Саве“.

Тај устанак који је био припремљен на великом тајном народном збору у Кучима 1614 године а где су присуствовали највиђенији људи и главари Србије, Босне и Херцеговине, Далмације, Македоније и Бугарске, а о коме и француски писац Александар Бланше, у свом историском делу о Грчкој говори — био је у крви угушен.

Патријарх Јован за чији су рад Турци сазнали као и то да је он слао изасланике у Аустрију, Млетке и Шпанију ради договора за општи устанак против Турака, бива ухваћен и у Цариграду насилно уморен.

За време патријарха Јована, потурица Синан Паша пренео је у позлаћеном ковчегу тело Св. Саве из Милешева на Врачар код Београда и ту га 27 априла 1594 године спалио. Синан паша узвикује:

„Гори, гори, свештениче!
То си од нас заслужио

Што си рају просветио!“

За време патријарха Пајсија који је владао 33 године такође се радило на народном ослобођењу. Код страних писаца спомиње се припремани устанак 1636 године и каже да се највише рачунало од стране завереника „на Пећског Патријарха који под својом управом има 44 епископије и чијем мигу сви народи следују“. Његов наследник патријарх Гаврило путовао је у Влашку и Русију и тражио помоћ за Српски народ. Вративши се из Москве где није добио тражену помоћ и где је одбио понуду да буде патријарх Руске цркве, бива ухваћен од стране Турака (наговорених од Фанариота) одведен у Брусу 1659 године и удављен.

Када зулуми Турака и Арнаута беху превазишли сваку меру у старој Србији и када нација беше у опасности да буде уништена, патријарх Арсеније Црнојевић преведе преко Саве у Срем и Славонију 37 хиљада породица 1690 године. Исто то урадио је 1737 године и патријарх Арсеније IV Јовановић — Шакабенда.

По сеоби у Аустрију настаје у Јужној Србији јача исламизација (турчење) а под влашћу Пећске патријаршије остало беше само 12 епархија од 40 за време Макарија и његових наследника.

Колико су земље српске опустошене тада биле види се из прогласа Великог Везира Мустафе Ђуприлића којим позива патријарха и одбегли народ да се врате, обећавајући им амнестију. Пошто се патријарх није вратио Мустафа Ђуприлић довео је за патријарха Калиника I из Скопља. Калиник I који је нередовним путем као удови свештеник из Скопља постао патријархом 1691 године успео је да султан изда наредбу којом са забрањује да се хришћани робе и убијају. Обновио је многе цркве и манастире о чему сведоче записи: „Кад је Калиник сео на празан патријаршијски престо у Пећи, онда су царски манастири и цркве златом исписани, толико били опустели да су се у њима легли дивљи и нечисти зверови, а он је све поправио.“

Последњи патријарх, пећски пре коначног укидања патријаршије Василије Јовановић — Бркић провео је две године као заточеник на острву К и п р у, одакле је пребегао Русима. На његово место наметнут је за патријарха Грк Калиник II и тада, благодарећи по највише Грчким

интригама Султан Мустафа III ферманом од 13 септембра 1766 године укиде Пећску Патријаршију и присаједини је Цариградској патријаршији. Све Српске владике беху протеране, послате у заточење у манастире и замењене Грцима, манастири опљачкани. Нове владике, Грци, који су говорили само грчки а по неки само и турски разишли су се по несретном српском народу, спаљивали словенске књиге, проводили се по манастирима, у њима седели и гостили се а стално су са собом водили пратњу састављену од турака, које су манастири и народ плаћали.

Што се народ сачувао заслуга је свештенства, које је са хајдуцима, ускоцима и гусларима учило и храбрило народ да у мукама истраје. Јављају се Хаџићере и Хаџирувими.

Огромне су заслуге српске православне цркве како на културно-просветном тако и на религиозно-моралном пољу. Али можда су највеће њене заслуге на националном пољу. Црква је за време робовања била тврђава националности. Она је одржала свест, тешила и уливала веру у бољу будућност.

Тешко би се без ње наш народ национално одржао за време ропства.

Први просветни и културни радници били су из крила цркве. Цркве и манастири били су прве школе и расадници просвете. Прва пољопривредна угледна добра били су манастири.

С правом се може рећи да ни једна хришћанска црква није на националном пољу учинила колико српска црква.

„Наши су манастири као неко латентно продужавање старог државног живота српског; то су огњишта, на којима ја за све време петвековног ропства непрекидно тињала ватра живота и мисли српске. У слабачком пламичку, што се ни часка није гасио на олтару ових наших светиња, скривао се и вековима одржавао онај животворни огањ, који је онако силовито букнуо у почетку прошлог века на згради Отоманске царевине“ (Свет. Матић: Србија у слици и речи стр. 176).

„Ни једна установа и никакав утицај за Турскога доба нису више допринели да се развије и ојача национална српска свест, као што је то учинила Пећска Патријаршија“ (Јов. Цвијић: Балканско полуострво 84 стр.).

У столетним борбама за ослобођење узели су најактивнијег учешћа претставници цркве која је на олтар народне слободе принела животе најбољих својих синова: Патријараха, архимандрита, игумана, свештеника, ђакона па чак и манастирских ђака.

Немогуће је изнети имена свих свештених лица који су животе своје било у припремању борбе противу Турака било у самој борби.

У XVI веку, када је Турска била на врхунцу своје моћи, родољубиви владика Теодор, из Баната 1594 године ставља се на чело српског устанка у Банату, противу Турака и како обећана и очекивана помоћ од Аустрије не дође, устанак би у крви угушен а владика Теодора који је био покретач устанка, Турци ухвате и жива одеру.

1788 године вођа устанка у Јагодинском округу Коча Петровић беше узео из манастира Каленића калуђера Исаију себи за писара и другара у бојевима. Зато се после и певало по Левчу:

„Војску кули Коча Капетане,
— — — — —

Барјактара црног калуђера,
По барјаку положио браду,
Па он учи Србе у параду“...

Јеромонах Исаија са још 40 устаника био је у Текији те године на колац набијен.

За време Кочиног рата главни стан устаника под вођством Кочиног брата Петра Анђелковића који је имао 3000 добровољаца био је у манастиру Раваници. Турци су потом манастир запалили. Сам, пак, Коча са другим устаницима био је у манастиру Јошаници који је такође настрадао, био запаљен а Коча се преселио у манастир Драчу. Исте те године игуман из манастира Раванице Исаија са 8 до 9 харамбаша хајдучких одбио је један напад Турака на Раваницу.

Архимандрит Самуило Јаковљевић из манастира Каленића убио је 1794 године чувенога зликовца Кадрију Ступљанина а у Карађорђево доба напоредо са првим војводама борио се за слободу отаџбине.

Архимандрит Стеван Јовановић ишао је цару у Беч да

тражи заштиту од Турака. По повратку био је отрован по наговору капетан паше Зворничког.

У манастиру Троноши 1790 године написао је и Аустрији и српском сабору у Карловцима упутише молбу за заштиту српских права: два архимандрита, девет игумана, пет протојереја, 26 свештенике и 70 кнезова.

*

У очи првог устанка против Турака а после сече многих виђенијих кнезова као и Хаџи Ђере, архимандрита из Мораваца и Хаџи Рувима архимандрита из Боговађе, и кад је зулум турски био на врхунцу скупише се на једној свадби у Орашцу 8 новембра 1803 године више виђенијих Срба и договорише да на пролеће дигну устанак противу Турака.

О потреби устанка говорио је присутнима прота Атанасије из Буковика. На тој свадби били су Карађорђе, његов пашеног Стеван Филиповић из Јагњила, кнез Ђука из Јагњила, Вићентије из Кораћице, Марко Катић из Рогаче, Станоје Главаш као и други виђенији Срби. Саслушавши проту који је позивао на устанак — „На ово сви пристану и зајакну се да ће чим наступи март 1804 године устати против Турака“.

Вођство устанка беше 1804 године понуђено проти Атанасију. А када он одби, Карађорђу.

И пре и после устанка као и у току истог црква је трпела велике невоље. Многи свештеници беху набијени на колац близу Стамбол-капије и Београду.

На тај начин су пострадали игуман Пајсије и његов млади ђакон Авакум, кога су Турци понудили да се потурчи обећавајући му живот и друго што шта. Он је све то одлучно одбио. Када му пак мајка исто саветоваше он јој одговара:

„Мајко моја на млеку ти хвала,
ал не хвала на науци таквој“.

а када су га, пак, Турци повели да га живог на колац на-такну он је уздигнуте главе пролазио Београдским улицама гласно певао:

„Нема вере боље од хришћанске,
Срб је Христов, радује се смрти“.

Овако храбро држање његово изненадило је и саме Турке. Они су се смиловали и да би му муке смањили прво су га ножем заклали па на колаџ натакли.

Игуман Сава Миловановић са Карађорђевићима и осталима потписао је у Остружници 3 маја 1804 године молбу Руском посланику у Цариграду тражећи помоћ.

Прота Матија Ненадовић још 1803 године ишао је у Сарајево и преговарао за општи покрет против Турака.

„Слободно се може рећи да је у почетку устанка главно лице у Ваљевској нахији био прота Матеја“.

Он је учествовао у освајању Ваљева и Шапца, Карановца, Ужица и Смедерева, у боју на Мишару, у бојевима на Дрини коју је 1809 године прешао, са Турцима у Босни ратовао и нарочито се одликовао у борби 30 јуна када је погинуо син Кулин капетана.

У почетку устанка прешао је у Аустрију, набавио барута олова и оружја, са устаницима ударио на Ваљево, заузео га 28 фебруара и победио Турке.

Поп Жарко из Жабара истакао се први у освајању Београда.

Поп Лука Лазаревић подрински војвода био је командант коњице у боју на Мишару из кога је изашао са 17 рана.

Архимандрит Хаџи-Мелентије Стефановић из манастира Раче, војвода соколски, бранио је свој крај од Турака у утврђењима код Бајине Баште.

У то доба свештеници су водили двоструку борбу: „Противу турске тираније и противу Грчке симоније“.

Прота Милутин Илић 1806 године разбио је у Драгачеву Сарајевског Орд-агу и главу му одсекао. Прота је имао војводску диплому за управљање над 27 села.

Игуман Пајсије и ђакон Авкум из манастира Благовештења као и игуман Нићифор из манастира Каленића били су се са турцима у устанку Хаџи-Продановом 1814 године.

*

У очи другог устанка, док Милош Обреновић беше још у заточењу народне старешине састале се беху у дому попа Ранка Рудоваца, и договараху се да дигну други устанак. Том приликом беше решено да вођа II устанка

буде Милош Обреновић. У случају пак да Милош не успе да се спасе таоштва, вођа II устанка да буде поп Ранко.

Пошто је Милош успео да се ослободи таоштва то на Цвети 1815 године под једним старим храстом код сеоске цркве у Такову њега архимандрит Мелентије Павловић из манастира Враћевшнице благослови и окуражи.

Сам пак Мелентије пратио је Милоша у свима борбама и одликовао се нарочито у борби на Љубићу и Палежу (Обреновцу).

1821 годане обешени су на мосту преко Нишаве у Нишу владика Мелентије, прота Стојан, поп Ђорђе.

1876, 1877—8 године архимандрит Нићифор Дучић био је командант добровољачког кора Ибарске војске.

1876, 7—8 године архимандрит Сава Дечанац, доцнији епископ Жички, био је командант добровољаца Крушевског логора и водио борбе против турака за ослобођење народа.

Многи свештеници и калуђери убијени су у Старој Србији и Македонији у времену од 1890 до 1912 године.

Тако на пример убијен је 18 октобра 1890 године Стојан Крстић — Дели папаз из Подгорца. Он је био велики борац за чување Српства.

У времену од 1914 до 1918 године мученички завршили су животе своје и изгинули 217 српских свештеника и калуђера, међу којима један митрополит, 3 архимандрита, 14 протојереја, 5 судија духовних судова и 5 среских намесника.

Тако на пример да наведемо само неколико примера: Вићентије митрополит из Скопља убијен је и затим запаљен у Качаничкој клисури. У томе времену погинули су и прота Аврам Миловановић из Алексинца, прота Аврам Јовановић из Шиљеговца, Александар Јанићијевић свештеник из Сибнице, Добросав Марковић, окружни прота из Ниша Драгутин Пешић свештеник из Јаглића.

Сви они, као и остали који су положили животе своје на олтар отаџбине, доказали су да су били прави пастири свога стада.

Многа свештена лица на добровољним војним дужностима које су отправљали са великим пожртвовањем умрли су на пример: епископ Нишки Доментијан; ректор богословије Св. Саве Стеван Веселиновић и др.

Кроз целу нашу историју цркве и манастири били су средишта спиритуалне делатности нашега народа и места у којима се највише мислило, у доба робовања о ослобођењу а у доба мира о напретку државе.

Прво седиште Правитељствујушчег Совјета у доба Карађорђево био је манастир Вољавча, код Страгара. Први претседник истог Совјета био је прота Матија Ненадовић.

Манастир Боговађа био је друго седиште Совјета, и ту је увек било по неколико совјетника који су саслушавали прваке из народа и давали им упуства за даљи рад.

Манастир Раваница била је 1807 године 9 марта зборно место где су се по наредби Карађорђевој а на позив попа Радисава Живановића из Планинице искупили Ресавци а одатле отишли у Црну Реку да дигну устанак.

Из Благовештења рудничког кад се сазнало да је Наполеон потучен упућена је 1814 године молба руском цару за помоћ противу Турака. Молбу је однео у Беч и руском цару предао архимандрит Мелентије Никшић.

Из манастира Благовештења у Трнави планула је 1814 године Хаџи-Проданова буна.

Многе цркве и манастири кроз средњи век нарочито у доба робовања били су једини просветни расадници.

Манасија је почетком 18 века имала школу за свештенике а Раваница крајем 17 и у почетку 18 века школу за народ.

У манастиру Враћевшници учио је школу доцнији Митрополит Мелентије Павловић.

У Београду су све до 1824 године учитељи добивали плату са црквеног таса који је намењен био школи.

Цркве и манастири били су у то доба склоништа барута, муниције и оружја за устанике. У Карађорђево доба барут је држан у манастиру Благовештењу. Кнез Милош наредио је био 20 маја 1821 године да се у Аустрији приватно купује барут и да се из Забрежја тајно преноси у манастир Вољавчу.

Познато је да су цркве и манастири као склонита места одувек служили за договоре вођа у народним устанцима.

Велику улогу у борбама за ослобођење за време I и II устанка одиграо је Стеван Стратимировић митрополит карловачки, који је на тај положај као најмлађи, изабран

на сабору у Темишвару. Он је мудро управљао црквом за време док су се у Европи одигравали крупни догађаји: Француска револуција, Наполеонови ратови, Бечки конгрес, Српски устанци под Карађорђем и Милошем. Њему су се сви главнији људи из Србије обраћали за савет и помоћ. Он је послао био једну покретну цркву у Србију и у њој је на Топчидерском брду служио прота Матеја Ненадовић.

Митр. Стратимировић био је до краја упоран у одбрани народних интереса. Одбио је да уведе у цркву нови календар (Грегоријански) и ако му је сам цар то наредио.

На просветном пољу такође је много урадио. За његово време основане су две гимназије: Карловачка 1791 и Новосадска 1816 г. Богословија у Карловцима и Учитељска школа у Сент Андрији (доцније премештена у Сомбор).

Одмах у почетку Карађорђевог устанка још у јуну 1804 године митрополит Стратимировић израдио је: „Нацрт успостављења нове словенско-српске краљевине“, и у спроводном писму руском цару Александру I, поред осталог навео, да сва царства и све државе у Европи имају савезнике своје вере и свога језика, само Русија их нема, а може да их има једино у Србима, јер „нема под небом народа који би према Русима и њиховим владарима имао толико љубави као Срби; народ источно-православни“.

Предлаже да се од турских области у којима живе Срби образује, Руском помоћи аутономна држава под суверенитетом Турске и гарантним покровитељством Русије.

Том приликом тражио је помоћ у новцу и оружју. Стратимировић је био један од првих дипломата управљача Србије и поглавито њему се има захвалити што је, бар у први мах, Аустрија трпела везу између побуњених Срба и Војне Крајине, која их је снабдевала оружјем, храном и другим потребама. Тадању најважнију војну личност у Аустрији он је уверио „да се Аустрија нема ништа бојати српског покрета“. После састанка са протом Матијом Ненадовићем, саставио је писмо устаницима за цара Фрању од кога је тражена помоћ, а устанике је саветовао да траже помоћ од Русије којој је и сам, тајно, упутио познати свој нацрт.

— Наставиће се —

АЛЕКСАНДАР ИЛИЋ
свешт. ћупријски

Свештеник и политика

У „Православљу“ (1936 год. — Новембар стр. 22—24; 1937 год. — Април стр. 252—256) два свештеника су нашироко расправљали питање о томе, да ли треба свештеник да се бави политиком.

По мишљењу г. Милошевића служба политичкој партији не слаже се са битним задатком свештениковим: „проповедати вечне истине морала, љубав према Богу и ближњим, правду и слободу“... „Одавно сам дошао до убеђења да свештенство оба реда, а нарочито монашког, треба да се повуче из свију политичких странака и да се посвети искључиво служењу св. Јеванђеља (С. Весић)“.

Сасвим је супротно мишљење г. Живановића. По њему „ако је политика нешто битно у животу народа и државе и као такво потребно, онда и не сме постојати питање да ли треба или не треба свештеник да се бави политиком? Одговор је јасан и очигледан... то питање су решили: историја, живот, пракса, јер га је решио пре пуних 700 година св. Сава, за кога се каже да је био мудри политичар, и после њега... наши велики и мудри јерарси до данашњег дана... Зато приђимо народу са Христовом љубављу, искрено. Говоримо му истину и у Истини ћемо победити.“

Дакле, „треба“ и „не треба“. А ако тако стоји ствар, то се тим ствара проблем, који због његове важности за свештеничко служење треба решити.

Не претендујући на исцрпно — одређено решење постављеног питања, навешћу скорашњи догађај из живота једног свештеника.

У једном селу парохије тога свештеника на прошлогодњим општинским изборима била су два кандидата за претседника. Један од њих се много заузимао за подизање парохијског храма и дома, који су већ и подигнути, а други је био отворени безбожник па је јавно проповедао, да „нису потребни ни црква ни попови“. Разумљиво је, да при таквој ситуацији парох није могао, чак није смео, да остане равнодушан; без обзира на партије а у интересу вере и морала узео је активно учешће у изборима са паролом „за веру и цркву“ и, хвала Богу, победио је први кандидат.

Много се радовао пастир тој победи, будући убеђен, да ће у току идуће три године имати доброг помагача у реализацији хришћанских начела у животу парохијана. Радовао се, и ако је био омрзнут од многих гласача противкандидата.

Прошло је неколико месеци после избора, приближавала се заветина тога села, а ту заветину има и друго село исте парохије. Пошто је тога дана парох морао да носи литију у том другом селу, а да се неби омаловажавао значај литије и молитава свештеника, парох је благовремено замолио претседника, свог „пријатеља“ да позове свештеника Х, који је био припремљен и који би неизоставно дошао. „Хоћу“, био је категорички „пријатељев“ одговор. А шта је било на крају крајева? Свештеник Х није био позват, а на дан заветине дошао је претседник са младићима, узели су барјаци и иконе и отишли у поље. Револтиран таквим поступком претседника, парох је јавно осудио такав његов рад, што је имало неочекиваних последица. Претседник — „пријатељ“ нашао се много увређеним и шта уради? Тешко је одгонети. Ступа у контакт са својим противкандидатом и моли га да његови гласачи потпишу тужбу противу свештеника, на што је тај радо пристао и.. отпочео се ју-дин рад.

Сазнавши за то парох се сетио ових јеванђелских речи: „мири се са супарником својим брзо... да те супарник не преда судији... и у тамницу да те не вргну. Заиста ти кажем: нећеш изаћи оданде док не даш до последњег динара“ (Мт. 5, 25—26)., сетио се, па је предузео мере да се инцидент ликвидира, у чему је и успео.

Дакле, поменути парох је говорио и бранио истину и сигурно да би страдао и материјално и морално да није спречио развитак ствари.

На крају крајева тај је свештеник жалио, што се мешао у изборе претседника и решио је, да се у будуће ни у какву политику не меша. Скромног сам мишљења, да је то његово решење потпуно оправдано а ево због којих разлога.

Шта је политика? Политика је спољашња организација социјалног живота. Међутим хришћанство тражи од нас да се пође од унутрашњег спољашњем, а не од спољашњег унутрашњем.

„Иштите најпре царства Ђојјега, и правде његове, и ово (све потребно за живот) ће вам се додати“ (Мт. 6, 33).

„Будите савршени, као што је савршен отац ваш небески“. (Мат. 5, 48).

Црква је небесна по своме пореклу и вечна по својој основи, али дејствује на земљи и у времену, не остаје на висинама, далеко од грешног света који се грчи у мукама. Она је пре свега дужна да помогне том свету да га спасе за вечни живот, да га узвиси до неба. Суштина хришћанства је у сједињењу вечности и времена, неба и земље, божанског и човечанског, при чему временско, човечје не треба да се негира и одбацује, него да се освећује и преображава.

Никаквим спољашним принудним путем не може се доћи до савршеног личног и друштвеног живота. Неопходан је унутрашњи духовни препорођај. А унутрашњи духовни препорођај јесте дело слободе и благодати а не неопходности и принуде.

Хришћанство делује на заједницу кроз личност; оно има у виду човека као јединицу, као полазну тачку. Измените ви социјални поредак колико год хоћете, ако човек није изнутра промењен, оплемењен, нећете ништа постићи. Дакле, није ствар до поретка, колико до истине, до искреног односа човека са човеком, до присне узајамности, поверљивости. Кад то постигнемо, онда ћемо помоћи и са оне друге стране.

В. Ј.

Служба погребу Божије Мајке

14 августа 1937 г. у Гестиманији служена је служба погребу Свете Богородице. Свештенство из целе Патријаршије узело је учешће у свечаној процесији. Ова служба погребу Свете Богородице састављена је као подражавање јутрењи на Велику Суботу и јавља се као нарочита особеност овог светог места.

(Свјатаја Земља, Бр. 8)
1937 г.

Н. А. БЕРЋАЈЕВ

Генерална линија Совјетске филозофије и борбени атеизам

I.

У последње време имао сам прилике да прочитам велики број књига совјетске филозофске и антирелигиозне литературе, које претстављају последњу реч совјетског комунистичког стваралаштва. Читање њихово није најпријатније али занимљиво поучно. У Совјетској Русији сада израђују целосан филозофски поглед на свет, који се зове марксизам — ленинизам, а који је обogaћен искуством револуције у њеном конструктивном периоду. Искуство револуције је извор филозофског сазнања. Сада се у Русији хиљаду партиских људи баве филозофијом. Филозофски рад је један сектор совјетског социјалистичког изграђивања. Филозофији, тј. изграђивању целосног погледа на свет придаје се велико значење. Неколико година је постојао семинар за изучавање Хегелове логике. Пет година трајала је филозофска дискусија чији је резултат имала да буде изграђена *генерална линија* у филозофији. Најмање скретање у комунистичкој странци објашњава се погрешкама у филозофији (десничарско скретање Бухарина, левичарско скретање Троцкога). Млади совјетски филозофи одлучно протестују против свођења филозофије на природне науке. Такво скретање је јеретичко скретање. Ропство мисли потреса и никада није овакво било. Али то је слободно прихваћено ропство, ропство које су они заволели. Млади људи су искрено одушевљени идејом. То су људи који верују и незнају за сумњу. Такав догматизам и такво потпуно одсуство скепсе мора да зачуди људе Запада. Хришћанима није позната таква безметежна вера и то се вероватно објашњава значењем који има слобода духа за хришћане. Совјетска филозофска омладина боље је наоружана него што се о томе мисли, она има знања иако су та знања врло једно-

страна, ссредња. Млади људи који филозофирају потпуно су наоружани за заштиту своје вере, свога гледишта на свет и за напад на противнике. Они имају школу. У том погледу они личе на католике. Али нема врхова, нема истакнутих талената, нема индивидуалности и мисао је савршено безлична. Они, по речима Достојевског „сваког генија удаве у повоју“. Врши се филозофски рад безличног колектива, који израђује генералну линију, а који је потчињен директивама одозго: петогодишњи план на филозофском сектору. У остварењу овога плана филозофска теорија мора бити тесно спојена са праксом, са економским изграђивањем социјализма. У суштини совјетска филозофија и није филозофија. Филозофија претпоставља слободу мисли, она је у суштини проблематична, у њој се истина открива као резултат процеса сазнања. Совјетска филозофија је теологија, она претпоставља откривење, свето писмо, ауторитет цркве, учитеље цркве, претпоставља постојање ортодоксије и јереси. Марксизам — лењинизам се преобратио у оригиналну схоластику, у којој је одбрана ортодоксије, тј. вечите и целе истине и њена разлика од јереси постала врло утанчана, да ту схоластику странци врло тешко могу да схвате. Утврђивање генералне линије марксизма — лењинизма јединствени је циљ мишљења. У совјетској Русији филозофска дискусија није слободно тражење истине, није судар у дијалогу разних гледишта за откриће истине, она је изобличење јереси и одлучивање због јереси. Сваки учесник овог рада живи у страху, јер не зна шта ће сутра постати јерес. Велики број старих марксиста одлучен је због различитих јереси, као: Плеханов, Богданов, Луначарски, Деборин, Бухарин, Троцки, Рјазанов, од Марксиста са Запада Кауцки и Кунов. Ортодоксна линија је ова: Маркс, Енгелс, Лењин и Стаљин. Ви сте пропали ако у линију марксистичког предања унесете старе и ауторитарне марксисте као што су Плеханов или Кауцки, који су издајници. Потпуно је обавезно да се Лењин сматра за великог филозофа, који је марксизам даље развио. Директиве странке основа су филозофирања. Филозофски рад се изводи у атмосфери сталнога страха да се не падне у јерес и у готовости да се појединац одрекне своје тачке гледишта, ако се она не подудара са „генералном линијом“, Право на индивидуалну

критичку мисао потпуно се одриче. Могућна је само колективна критика. У суштини душевна структура, о којој је реч, конзервативна је, у њој се испољава готовост да се увек потчињава ауторитету и вођењу одозго, одриче се стваралачка иницијатива и слобода мисли, учи се непроменљивост основа гледишта на свет. Не заснива се толико истина марксизма, колико се одлучују они који су отступили од те догматичке истине. Разуме се, да никоме не пада на памет да сам марксизам или лењинизам могу постати предмет претресања или испитивања, да могу постати проблем. Тако нешто зове се „ревизија“ и страшно се кажњава. Један од учесника у филозофској дискусији, који је написао књигу о пореклу религије, строго је нападнут што није ништа говорио о гледишту Лењиновом на тотемизам и магију. Тај писац је у очајању узвикнуо, да Лењин није написао ни врсте о тотемизму и магији и зато он није знао шта ће Лењин о томе рећи. У кривицу спада и то, кад се у тексту књиге наводе имена буржоаских научника, а у примедбама имена Маркса и Енгелса. Ухваћен у јереси механицизма говори, да он није у стању за један дан да промени своје гледиште и моли да му се да времена да промисли, али као частан човек он прекида сваки рад.

Аргументација у споровима своди се на цитате: тако је казао Лењин, тако је написао Маркс. Међутим сам Лењин је написао и штампао ове речи: „Ми не препоручујемо да се прима све слепо на веру. Сваки треба да има своју главу на раменима. Треба о свему до корена промислити и сваки треба све до корена да провери“. Но сам Лењин је мислио још индивидуално, он још није мислио у колективу који је сам створио. Горње Лењинове речи нису прихваћене, али су у великом делу Русије прихваћене Лењинове грубости, као следећи изрази: „Дијалектички материјализам баца идеалистичку животињу, која брани Бога, у помијару“. Лењин је с пажњом читао Хегелову логику, јер је Хегела високо ценио, и писао је примедбе са стране књиге, па је то издато као филозофско упутство. Када је Хегел бранио идеју Бога, Лењин је у примедби ставио: „Божића ти је жао идеалистичка животиња“. Таквим језиком написана је готово сва литература из области антирелигиозне пропаганде. На пракси ауторитарно, колективно ммшљење тера у про-

гонство, осуђује за шпијунажу, обеђује за денунцијацију. Филозофија је постала државном, мишљење је постало административно. Од Лењина потичу директиве не само за филозофију, већ и за физику. Генијални вођа пролетаријата мора да буде и генијални теоретичар. Целокупно мишљење од почетка до краја је квалификација и оцена, како ортодоксије тако и јереси. Зато никакво слободно развиће мисли и не постоји. „Ревизија“ марксизма је „модернизам“ који марксисти — лењинисти више мрзе него што католици — томисти мрзе католички модернизам. Најзначајније је од свега, да нити генијални нити ма и најмање посвећен у филозофију — Стаљин даје директиве и на филозофском фронту. Тако се и у филозофији врши плански рад и одриче индивидуализам мишљења. Зато се стално захтева отказ од личних погледа и од производа у којима се испољава неко скретање. На седници Комунистичке академије, која потсећа на саслушања у Г. П. У., Јарославски је подвргао Деборина правом мучењу. Деборин је ученик Плеханова и бивши мењшевик. У далекој прошлости Деборин је писао чланке, који би се могли протумачити као неподесни за Лењина и за бољшевизам. Несрећни Деборин признао је своје грешке. Но и то је мало. Од њега захтевају да он пљуне на своје раније погледе, да себе подвргне најжешћој самокритици и да себе најстрашније ишиба. Деборин је покушао да се оправда, рекао је, да се оно што је написао у 1906-07 години не односи на Лењина, већ на Богданова, али јасно је осећао да виси над провалијом. Стваралачка мисао не може да живи под страхом одлучења за јерес, под страхом од денунцијације и изгнања из партије. Резултат је тапкање у месту, бескрајно понављање једног истог, једноликост, краткост целокупне совјетске филозофије, обично заједање, узајамно оптуживање и изобличавање, нужност лажи као принципа. Изграђује се један низак тип мисли, иако он може да постигне високи ступањ развића. Геније и талент не може да се испољи у таквој атмосфери. Са извесним болом морамо рећи, да све ово претставља ужасну карикатуру на хришћанство. Хришћанство је прво у историји дало пример оцене сваке мисли са гледишта ортодоксије као и јереси, тј. мишљења колектива. Права саборност није колектив, али

у историји хришћанства колектив непријатељски према личности често је замењивао саборност.

Најоригиналнија и најснажнија у марксистичко лењинистичком гледишту на свет јесте идеја нераздвојног сједињења теорије и праксе. Основни грех је раскид између филозофије и политике, између теориског увиђања и праксе конструктивног живота. Чисто теориска мисао је самим тим чисто буржоаска. Сазнање се рађа из радног процеса. Апстрактна теорија је плод раскида, провалија између умног и физичког рада. Та провалија мора бити премошћена. Ту је марксизам формално сродан са централном идејом Н. Ф. Фјодорова, који је признавао да је највеће зло раскид између теориског и практичног ума, образовање касте научника и тражио је пројективно знање које ће да измени и побољша свет, тј. захтевао је „заједничко дело“. Ја мислим да је ово руска идеја и напоследку хришћанска. У марксизму — лењинизму она је изопачена, њој је дат материјалистички карактер. И у овом, као и у многим другим случајевима, комунизам је карикатура на истину. Сазнање природе остварује се у продуктивној пракси, тј. сазнање у целини потчињава се економском процесу као јединственом правом бићу. Филозофија мора бити руководилац револуционарне акције и организатор политичке борбе. Тако је говорио Лењин. Питање о истини је практично питање, питање акције. Из тога се закључује, да наука и филозофија морају бити партиске и да никакве друге науке и филозофије и не може бити. Научни објективизам је немогућ. Претензија на научни објективизам већ значи неки буржоаски правац. Ми ћемо даље видети какве тешкоће ово ствара у утврђивању критерија истине. Марксисти — лењинисти су принуђени да игноришу праву, високу филозофију, она просто исчезава пред њима и они критици подвргавају само вулгаризовани облик филозофије. То је условљено њиховим лажним гледиштем на „праксу“, тј. најзад на живот на биће, које изопачава хијерархију вредности. Јер све напоследку зависи од структуре вредности. Класна наука је гносеолошка и логичка ругоба. Али је неоспорно могућно и постоје класна изопачења науке. Нема класне истине већ постоји класна лаж. Ту је делић истине (не класне истине, већ просто истине) у марксистичкој критици. Али марксисти — лењинисти секташки схватају науку

и њихова секташка наука судара се са правом, објективном науком. Они у физици противстављају Лењина Ајнштајну и Планку, што изазива смешан утисак. Али нарочито поражава значење, које се придаје филозофском схватању света. Политика зависи од филозофског схватања света. Истиче се задатак за испитивање, на који начин је скретање Троцкога одређено његовом погрешном филозофијом. Сам Троцки није ништа писао из филозофије и нема никакву филозофију. Сматрају као објашњено, да је десничарско скретање Бухарина, за кога се тврди да је идеолог кулака, одређено његовим механистичким материјализмом. Механизам увек иде у десно. Ту се материјализам марксиста — лењиниста јавно враћа на идеализам и свест по њима одређује божје. Тешко је претпоставити да Бухарин поседује интересе кулака или Троцки интересе капиталиста. Њихова скретања су нема сумње плод лажне свести. Ми ћемо додорије видети да се материјализам руских комуниста често бојадише идеализмом.

Али принципијелно узето, идеја класне филозофије марксиста — лењиниста значи одрицање егзистенције општечовечанске природе, општечовечанске логике и општечовечанске етике, одрицање хуманизма, који је основан на општости основа човечје природе, на њиховој универзалности. Зато је немогућ никакав спор са марксистима — лењинистима. Диспутант је већ зато немогућ што је он из круга друге класне свести. Класна свест пролетаријата претпоставља посвећење у тајну, која је невидљива и несхватљива са стране. Класна истина је истина секте, она се открива онима који су ушли у њен круг, Општечовечанска аргументација нема никакво значење. Чак ни чињенице немају значења, јер чињенице зависе од свести. Пролетерска свест са својом филозофијом и науком, са својим моралом и политиком хоће потпуно да раскине са прошлешћу, са општечовечанском прошлешћу и хоће да створи нови свет и ново човечанство. Овој свести први пут се открила истина и то апсолутно и коначно. Слично Хегелу, који је коначно истину нашао у своме систему и дух је коначно сазнао себе, и марксизам сматра да је истина нађена коначно и да је у суштини развиће коначно. О основним принципима више не може бити спора. То води коначној рацио-

нализацији, одрицању тајни. Мржња на тајне, борба против тајни јесте динамички патос марксизма — лењинизма. Тајна је резултат анархије производње, она се одређује улогом случајности. Кад се пажљиво удубите у савремену совјетску филозофску и антирелигиозну литературу, онда добијате јасно осећање, да је први пут у историји света у своје руке узела власт атеистичка секта над огромним просторима и над огромним масама. Филозофија ове секте потчињена је религизном циљу. Анти религиозна пропаганда душа је ове филозофије. Суђење о комунизму као атеистичкој секти мора се одвојити од суђења о чисто економској страни комунизма. У религиозно социјалној секти може постојати неки део истине и правде, али изопачене и посувраћене. Ово изопачавање и посувраћање резултат је лудости за једном вредности, која је одвојена од свих осталих вредности и њено преобраћање у апсолутну вредност, тј. апсолутизирање релативног.

Две структуре могуће су за човека, т. ј. два потпуно разнолика става. И све се мења од ових разних структура и ставова. Човек може стајати пред Богом и пред тајном бића, тајном егзистенције. Тада он поседује чисту свест, чисту савест, тада му се даје откривање, интуиција, тада постоји право првородно стваралаштво и тада он продира у праизвор, И човек може да стоји пред другима, пред друштвом. Тада његова свест, његова савест не могу бити чисте. Тада се изопачава истина откривења, тада и сама религија постаје социјална чињеница, тада се гаси светлост која је заблестала у интуицији, тада се хлади огањ стваралаштва, тада лаж улази у своја права, која се признају за социјално корисна чак и нужна. Тада се човек одређује социјалном свакидашњицом, све једно да ли је он конзервативац или револуционар. Тада се човек не пробија до праизвора. Тада се и Божји глас чује само у преламању социјалне стварности. То не значи да човек није позван за живот у друштву и да не мора вршити друштвене актове. Али то значи да дух, који је обраћен праизвору бића, мора да одреди свој став према друштву, а не друштво да одређује дух. Треба рећи да марксист — лењинист никада не стоји пред Богом и тајном бића, он стоји увек пред другима и пред друштвом, пред централним комитетом комунистичке партније. Зато они и незна за откривање, нема интуицију.

Његова свест и његова савест у целини су одређене друштвеним бићем, тј. другим. Његово мишљење незна за ирационално, чак не може ни да постави проблеме ирационалног. То искључиво стајање пред другима, пред друштвом та одвратност од праизвора рађа шарлатанство, субјективно често искрено и часно шарлатанство, које је особина готово свих партија, праваца школа и секта. То је интересантан психолошки проблем. У схватању света марксиста — лењиниста ово искрено и чак самоуверено шарлатанство постиже савршене облике и преобраћа се у свету дужност. Само стајање пред Богом и пред тајном бића даје слободу.

— Наставиће се —

Предео с руског
Ј. РАДОСАВЉЕВИЋ

„О вечитој важности и незаменљивости 10 Божјих заповести.“

У „Православљу“ за 1937 год. бр. 2-3,4 и 5 наштампа-на је опширна расправа доцента универзитета, протојереја г. Атанасија Поповића на означену тему.

Да би се видела укратко садржина те расправе, навешћу из ње неколико битних извадака.

„Објављивање декалога одликовало се и било изведено под нарочитим свечаним приликама, „што“ није само једно сведочанство његовог сасвим специфичног значаја, него тако исто и спољашња ознака његове строге обавезности и неизбежне санкције.

А кад се у Св. Писму каже за декалог, да га је Господ својеручно написао, то из тога нам без икакве сумње постаје јасно, да је његова садржина од праминентне важности..... Значај Декалога изражава се и у разним називима његовим. Тако се он у II Мојс. 25, 16. 21 и даље директно назива „сведочанство“ и таблице, на којима је био написан, називају се „плоче (таблице) сведочанства“..... Де-

калог сасвим тако уређен и оспособљен за то, да дејствује преко Израилевих граница и да у његовом новозаветном продубљењу постане опште добро хришћанства..... Декалог, 10 Божјих заповести нису дате само јеврејима, него је у њима изражен природни морални закон који важи за све људе вечно и неизменљиво..... И ове заповести имале су свеопшту важност за сваког хришћанина и за све народе хришћанске до данашњих дана... Увек оне морају бити и остати као камен темељац и угаони камен свег индивидуалног и социјалног живота и рада човековог..... И 10 заповести, датих од Бога преко Мојсија за цело човечанство, израз су свете, праведне и неизменљиве воље Божје..... Напредовање и опстанак сваког појединачног човека и сваког људског друштва почива на извршавању и испуњавању ових 10 Божјих заповести..... оне имају вечну важност и не могу бити замењене никаквим новим заповестима, које би људи као нове за своје понашање и морално делање прописали и дали. И зато ни садашње наше време не може проћи без 10 заповести. Десет Божјих заповести имају и имаће вечну важност и обавезност за човека, оне се не могу човечјом вољом изменити и ничим новим заменити“.

Довде су извадци из расправе.

Част и чест г. доценту, преклањам се пред његовим ауторитетом, али не могу да се уздржим да не изразим своје мишљење поводом његовог чланка по оној старинској изреци: „amicus Plato sed magis amica veritas“.

Немам могућности да своје мишљење аргументујем позивом на богословске писце; моја ће аргументација бити само Св. Писмо и логика. Пре свега поставићу питање, шта собом обухвата термин „Закон“. Умесност овог питања даће се видети из даљег излагања.

„Закон“ обухвата свих пет Мојсејевих књига па и 10 заповести. Узмемо неколико примера употребе термина „Закон“.

1 Кор. 14., 34: женама се заповеда „да се покоравају како закон каже“. А где то закон каже? У I књизи Мојсијевој 3,16. Ево доказа да је I књ. Мојсија у закону. Даље „закон је казао: не пожели“ (Рим. 7,7.) Где је казао? У II књ. 20,17. Тако ето и II књ. Мојсијева је у закону.

„Учитељу која је заповест највећа у закону“, запитао је законик Христа (Мт. 22 36)? „Љуби Господа Бога свога свим срцем својим и свом душом својом и свом мишљу својом (Мат. 22,37). То је узето из 5 књ. Мој. 6,5. Љуби ближњег свога као самог себе (Мт. 22, 39). То је узето из 3 књ. Мојс. 19, 18. Још једно. „Или нисте читали у закону како у суботу свештеници у цркви суботу погане, па нису криви“ (Мт. 12, 5). То је 4 књ. Мојс. 28,9. „Не даде ли Мојсије вама закона и нико од вас не живи по закону. Зашто тражите да ме убијете“ (Јов. 7,19). А 6 заповест декалога каже „не убиј“.

Дакле „закон“ обухвата „сав закон“ (Гал. 5, 3).

У том закону налазе се неки прописи који се односе на моралне дужности, други на грађанске, а трећи на обредне, но сви су само делови једног истог закона и све је као једна целина названо „закон“.

Нигде не читам у Библији „морални закон“ и „обредни“ закон. У Библији се „Стари Завет“ назива просто „закон“. И слушаоци Христа и Павла, кад су они проповедали о „закону“ нису прекидали их питањем: „који закон“. Обредни или морални? Но такво питање никад није стављано зато што су сви знали да је само један закон Петокњижије, где се налазе и 10 заповести као део закона. (2 књ. Мојс. 20, 1—17, 5 књ. Мојс. 5, 6—21).

У даљем нашем излагању нећемо узимати у обзир 4 заповест, пошто се у њој и по речима самога г. доцента говори о празновању суботе као ритуалном пропису за Јевреје (Бр. 5, страна 307). Ван сваке сумње да је 4 заповест изгубила своју „вечиту важност и незаменљивост“ јер субота код свих хришћанских народа, сем секташа адвентиста, замењена је недељом.

Дакле са „вечитом важношћу и незаменљивошћу“ остаје само 9 заповести, што се не слаже са насловом г. доцента трактата. Са великом резервом примам и ове горе наведене речи г. доцента: „да су 10 заповести (не 9 ли?) имале свеопшту важност за свакога хришћанина и за све народе хришћанске“ и да су оне „темељац и угаони камен свег индивидуалног и социјалног живота и рада човековог“ Цело излагање 10 заповести показује, да је то само један застрашавајући национални закон, донесен да одговара о-

колностима и пригодан социјалним условима Јевреја као народа у Хананској земљи.

Десет заповести у пуном виду налазе се у V књ. Мојс. 5 (6—21) и II књ. Мојс. 20, 3—17.

Једно пажљиво читање 10 заповести показује, да оне важе само за Израиље — Јевреје у Ханаанској земљи. Још прве речи десет заповести казују за кога је то било дато. „Ја сам Господ Бог твој, Који те изведох из Мисирске земље, из дома ропскога и т. д. (II књ. Мојс. 20, 2).

Не говори, по моме мишљењу, о проминентној важности декалога и то што се његово објављивање одликовало и што је изведено под нарочито свечаним приликама и околностима, јер такве манифестације Божанства ми видимо и у другим приликама.

Навешћемо неколико примера:

1. Јављање Бога св. пр. Илији. „И гле Господ прелазаше, пред Господом велик и јак ветар, који брда разваљиваше и стене разламаше..., а иза ветра дође трус., а иза труса дође огањ..., а иза огања дође глас тих и танак (I књ. о цар. 19, II—12).

2. Јављање Бога пр. Исаји. „Видех Господа где седи на престолу високу и уздигнуту и skut му испуњаваше цркву. Серафими стајаху више Њега, сваки имаше шест крила: двома заклањаше лице своје и двома заклањаше ноге своје, а двома лењаше. И викаху један другоме: свет, свет, свет господ над војскама, пуна је сва земља славе Његове. И задрмаше се прагози на вратима од гласа којим викаху и дом се напуни димом (Ис. 6, 1—3). Види још Откр. 1, 12, 16.

Да ли су наведене манифестације биле величанственије од Синајске или не, то питање нека буде отворено.

Не видим нарочитог значаја Декалога и у његовим називима „сведочанство“, „плоче сведочанства“, јер и скинија се назива скинија сведочанства“ (Дела ап. 7, 44).

Сем тога треба узети у обзир и ово:

У оно време кад је дат закон био је обичај, да се за спомен договора између две стране избира извесни предмет као сведок за исти завет или договор. Да наведемо неколико примера. Јаков је направио стуб као сведока за свој обет пред Богом (I књ. Мојс. 28, 18).

Кад су Јаков и Лаван закључили завет „накупише камења и сложише га на гомилу“. И рече Лаван: „ова гомила нека буде сведок између мене и тебе данас“ (1 књ. Мој. 31, 45—48).

Тако и Господ, кад је био закључен свечан завет, дао је Израиљу камене плоче да их чувају на свагда као сведока или „сведочанство“ тога договора. Због тога су оне назване „плоче сведочанства“ тј. сведочанство. Ове камене плоче, које су садржавале неке од главних чланова закона, требало је да се увек чувају као „сведочанство“ завета, који је Израиљ учинио.

А сада да видимо што се говори о „закону“ у Св. Писму Старог и Новог завета.

1. Оног дана, говори Господ, неће више рећи: ковчег завета Господњег, нити ће им доћи да ум, нити ће се сетити њега, нити ће га посетити. У то време назваће се Јерусалим престолом Господњим и сви ће се народи сабрати у њ к имену Господњему (Јер. 3, 16-17). Дакле, пр. Јеремија је претсказао одбацување завета из ковчега и да ће се уместо њега људи надати на име Господње у Јерусалиму, где постаје Јеванђеље.

2 „Закон и пророци да Јована беху „(Лук. 16, 16) рекао је Исус Христос. Јованово је служење било,“ почетак јеванђеља“ (Мрк. 1, 1-3), он је био први гласоноша новог уређења, новог закона. Дза закона нису могла да постоје за један живот. Зато престаде закон, да би се установило јеванђеље — благодат и истина која постоје од Исуса Христа.

Г. доцент свеопште и вечно важење декалога аргумендује овим речима Исуса Христа: „не мислите да сам дошао да покварим закон или пророке: нисам дошао да покварим него да испуним. Јер вам заиста кажем: докле небо и земља стоји, неће нестати ни најмањег словца или једне титле из закона док се све не изврши“. (Мат. 5, 17, 18). А по нашем мишљењу наведени текст доказује сасвим обратно тј. да закон мора да престане. Узмимо овај текст у излагању св. Луке 16, 17, лакше је пак небу и земљи проћи, него ли једној титли из закона пропасти“. Исус није казао да ће закон трајати, докле небо и земља трају. Мисао је таква, да ће небо и земља пре дотрајати, него ће

једно слово од закона остати неиспуњено. Неће проћи дуго време, а тај закон биће испуњен. Христос је казао, да ће трајати док се не испуни. То доказује, да је закон имао да се испуни и да престане у извесно време. А које је то време? Христос јасно каже. Ја дођох да га испуним. Због овога ап. Павле чини овакав закључак: да је „Христос свршетак закона“ (Рим. 10, 4). „Тако нам закон би чувар до Христа (Гал. 3, 24). Пошто је Христос дошао нисмо више под чуваром (ст. 25) „нисте под законом, но под благодаћу (Рим. 6, 14).

3. Једном један законик запитао је Исуса Христа: „учитељу, која је заповест највећа у закону?“. Исус му рече: Воли Господа Бога свога свим срцем својим и свом душом својом и свом мишљу својом. Ово је прва и највећа заповест. А друга је као и ова: љуби ближњег свога као самог себе. О овим двома заповестима виса сав закон и пророци. (Мт. 22, 36-40). Имамо две заповести које се не налазе у 10 заповести; ни једна од њих није исечена у камењу, нити метнута у ковчег. И поред свега тога, те су заповести биле највеће од свих. Десет заповести висе о њима. То значи да су оне нешто мање од оног вишег закона, који је вечан.

4. Прочитајте Гал. 4, 21-31. У том месту ап. Павле се служи једним јаким доказом да покаже, како је стари завет укинут. Он то ради помоћу једне алегорије у којој су четири главне личности. Агар, Исмаил, Сара и Исак. Овде две жене Агар и Сара представљају два завета: Агар завет, „од горе Синајске који рађа у ропство“, а Сара представља Јерусалимски завет и тај чини људе слободнима. Два сина једног оца (Аврама) представљају оба завета: Исмаил — Јевреје а Исак — Хришћане. Завет са Синајске горе било је ропство и апостол предупредује галатијску браћу „да се не стављају под јарам ропства: „(5-1)“ Истерај робинју и њезина сина“, каже ап. Павле. Не може да се створи јасније израз, да је стари завет укинут. „Тако, браћа, нисмо деца робинје него слободне“. Нисмо под синајским заветом, него под новим благодатним заветом у Исусу Христу. Та два завета се не мешају или не сједињују у једном истом срцу, нити у једно исто домостроитељство.

5. Прочитајте још Јевр. 8, 6-10, 13. Овде се јасно износе два завета. Синајски се назива „први завет,“ „завет с

манама“ „који је ветхи“ „остарео“ и близу краја. А нови Завет се назива „други завет“, „бољи завет“, „написан у мислима и срцима“.

6. У 2 Кор. 3, 7 десет заповести се називају „служба смрти“ која је у камену изрезана словима, И ма да се каже да јето „у слази“ ипак је то „престало“ (ст. 11) „Јер кад је славно оно што престаје, много ће већма бити оно што остаје“. Колико је јасан језик у 2 Кор. 3 гл. Сваки читалац Библије зна, да ништа друго сем 10 заповести није било написано на каменим плочама, и тврди се да је само то, што је било издубљено у камену „било укинато и престало“ („упореди ст. 7 и 11),

7. Прочитајте на послетку и Римљ. 7, 1-4, 6. Овде се ап. Павле служи законом о браку, да нас научи о укидању Мојсијевог закона. Први муж то је „закон“, жена је била црква-Израиљ. Први је муж умро тј. закон је укинут. Он је био „прикован на крсту“ (Кол. 2, 14). Ми хришћани постали смо „мртви за закон“ (Ст. 4, 6) и сада смо венчани за Христа. Он је други муж.

А сада ћемо се зауставити на беседи Исуса Христа на гори, на тим супротностима, које су тамо наведене. Пет пута је Исус Христос казао: „чули сте како је казано старима..... а ја вам кажем.... (Мт. 5, 21, 22, 27, 28, 31, 32, 33, 34, 38, 39, 43, 44.) Овде се проводи паралела између старог и новог завета и наведена формула Христова изражаја без сумње говори о превасходству Новог Завета над старим који престаје иако је био славан „јер да је онај први без мане био, неби се другоме тражило место“ (Јевр. 8, 7) и да је дошао Христос, поглавар свештеничких добара који ће доћи, кроз бољу и савршенију скинију (Јевр. 9, 11).

Могуће да после свега реченог код неког ће се појавити ово питање: ако 10 заповести нису на снази, онда чим ће се руководити хришћанин у својем моралном владању и социјалном животу? Одговарам новозаветним прописима. Нови завет осуђује овакве преступе:

Служење идолима (1 Јов. 5, 21; 1 Кор. 10, 7, 14),

Прељуба (1 Кор. 6, 9-10)

Лаж (Откр. 21, 8.)

Крађа (Ефес. 4, 28)

Убиство (1 Јов. 3, 15)

Лакомство (Еф. 5, 3; Кол. 3, 5).

Нови Завет забрањује не само рђава дела, која осуђују десет заповести, него и друга дела, која нису спомењута у овом закону као: пијанство, сладострашће, гордост, гнев, нетрпељивост, самољубље, изговарање срамних речи, лакомисленост, нечистота, свађа, мржња, завист и тд. Тако да је с новим заветом нестало потребе у десет заповести, јер је боља завет, „који се на бољим обећањима утврди“ (Јевр. 8, 6.)

Највеће лекције и поуке које су икада дате човечанству, то су биле лекције и поуке у Христовој проповеди на гори Цео Нови Завет — и јеванђеље и посланице осуђују грех у свима формама, уздижу заставу праведности и светости у живсту и раду и предлажу живот и спасење свима. То је „савршени закон слободе“, (Јак. 1, 25) закон Духа живота у Исусу Христу (Рим. 8, 9.). И на дан суђења неће 10 заповести, које су написане на каменим плочама, бити мера за суђење, него јеванђеље (2 Сол. 1, 7-9), не Мојсијев закон, већ закон Христов (Гал. 6, 2,) закон благодати и истине“ (Јов. 1, 17).

Према томе у своје животу и раду — духовном и физичком — хришћани морају да се покуравају не десет заповестима већ закону Христовом, захтевима Новог Завета. Пазите што је Он казао својим ученицима а преко њих и свим својим следбеницима. „Ако имате љубав према Мени, чувајте Моје заповести“ (Јов. 14, 15). „Ко има заповести Моје и држи их, он је онај што има љубав к мени.“ (Ст. 21) „Ко има љубав к Мени, држаће речи Моје (Ст. 23) Који нема љубави к Мени, не држи речи моје.“ (Ст. 24) „Ви сте пријатељи Моји, ако творите што вам заповедам“ (14, 15) А ко ће чути глас Христов и поступати према томе гласу, ући ће к њему Христос и вечераће с њим (Откр. 3,20), а то је коначни циљ хришћанског живота.

Исус је учио људе да се кају, да верују у јеванђеље, да праштају ближњима, да се не противе злу, да воле непријатеље, да се кршгавају, да се причешћују и стотину других прописа. То су његове заповести.

Такво је наше мишљење о „вечитој важности и незаменљивости 10 Божјих заповести.“ Уосталом *Audiat et altera pars.*

V.J.

Конкретно¹⁾

Као и овог тако је и прошлог лета у манастиру Туману била чувена руска чудотворна икона св. Богородице „Знаменија“. Велики број православног српског народа дошао је да се поклони икони св. Богородице, наде наше и заступнице спасења нашег. Прошлог лета је м-р Туман посетио и бан Моравске бановине г. Марко Новаковић, у пратњи среског начелника звишког, народног посланика среза звишког и једног свог пријатеља, адвоката из Београда. Они су такође видели ову историску икону, коју су Руси носили у својим биткама са разним непријатељима и побеђивали их, па су упитали зашто се она назива чудотворном. Игуман Лука им је рекао да је тај назив дошао због многих чудеса која су се десила пред њом, по молитви верних св. Богородици. Онај адвокат из пратње банове затражио је да му се исприча један конкретан пример. О. Лука је онда испричао како је једном ова икона пренешена изнад тешко и неизлечиво болесног св. Серафима Саровског († 1833 г.), па је он одмах после тога оздравио. Господин адвокат се није задовољио овим примером и тражио је нешто конкретније да му се исприча. Онда је игуман казао како је готово сваком Русу познат један догађај из доба прве руске револуције 1905 г. у курској саборној цркви, одакле је и донешена ова св. икона. Наиме, неки безбожни људи ставили су покрај ње паклену машину и запалили је. Када је паклена машина експлодирала, претворен је у ситну парчад сваки предмет који се ту налазио, а сама икона, о, чуда! стојала је на тим поломљеним предметима цела и неповређена, потпуно нетакнута. Адвокат се није задовољио конкретном шољу ни овога примера и тражио је нешто конкретније. Но игуман му то није могао дати јер су гости одмах морали да се опросте с игуманом и да крену даље на пут, да неби задоцнили. Сели су у ауто и кренули. Но велико је изненађење било за о. игумана и братију када су се ови путници кроз 10—15 мин. вратили пребледели и узбуђени

¹⁾ У Бранич. Веснику свеска за Август—Септ. 1936 г. на стр. 177 објављена је белешка о догађају у м-ру Туману. Како овај допис ту ствар много опширније излаже, допуњујући поменуто белешку, уредништво са задовољством пушта и овај допис.

због нечег страшног што су преживели. Они нису ништа говорили и уморно су сели на клупе у манастирској башти. Ускоро је дошао шофер, који је био задржан због аута и рекао је г. бану да се само срећном случају има захвалити што су сви они остали живи. Ево шта се десило: Нешто даље од манастира има један завијутак на друму, и с једне стране друма је брза планинска речица, али много ниже од пута, а с друге стране је једна велика стена која се стрмо подиже више друма. Пошто се ту лако може пасти у реку или ударити у стену, шофер је пажљиво управљао воланом. Али, гле, одједном се волан сломии ауто пође на ону стену. Предњим точковима ауто се почео пењати на стрму стену и усправио се својим предњим делом. Да га шофер није успео моментално укочити, захваљујући милостиvom Бгу, онда би се ауто преврнуо и пао у реку у којој има крупног камења и сав би се разбио, а путници би погинули. Но Бог и св. Богородица су их спасли. Полагано су изишли из аутомобила и пешице бледи се вратили у манастир. Када је о. игуман ово чуо, предложио им је да оду до иконе свете Богородице „Знамења“, и овом приликом запале свеће пред њом из захвалности Богу и св. Богородици за срећно спасење. Отишли су, запалили свеће и дали прилог у новцу. Онај господин који је од игумана захтевао конкретног чуда, казао је о. игуману ово: „Верујем да је ово наше спасење право чудо Божје и слободно о овоме причајте свакоме“. Овако је казао и срески начелник. Онда је г. бан из оближње жандармериске станице телефоном затражио из Благојевог Камена један ауто да би могли наставити путовање, и када је нови ауто стигао, они су отпутовали.

* * *

Ево зашто се ова икона назива иконом „Знаменија“. Када је св. Богородица једном пре своје телесне смрти била опкољена од стране неких рђавих људи јеврејских и они јој рекли да ће је одмах убити ако им не докаже да је родила Сина Божјег, онда је св. Богородица подигла небу своје пречисте руке молећи Бога за помоћ и, гле чуда, одједном су ови рђави људи видели на њеним грудима у зрацима светлости лик Христа као детета. Као у медаљону великом али од светлосних зракова видели су божанствено

Дете, Емануила. Преплашени разбегли су се куд који и оставили св. Богородицу. Икона која ово изображава назива се иконом знамења.

* * *

У м-ру Туману 21(8)-VIII о. г., по одобрењу Епископа браничевског Г. Др. Венијамина, о. игуман Лука с братијом ископао је из темеља храма м-ра Тумана свете кости преп. Зосима Синаита, који се престадио пре 550 год. дакле пре Косовске битке (1389 г.) После свечаног молебна јеромонаси су у води и вину опрали од земље ове свете кости и видели чудо. Више од пет векова кости су биле у земљи, у влази и не само да нису иструлеле нити изгубиле своју чврстину и тежину, но су сачувале и тако чисту златно-жуту боју, без иједне мрље, без икакве плесни, да је то нешто што се слично може наћи само још у Св. Гори и на Синају, као и у лаври св. Саве освећеног у Палестини. Кости преп. Зосиме су такве да могу сваког уверити у светост његову. Златно-жуте боје, без иједне мрље, чисте, здраве, без икаквог задаха а са лаким мирисом свежине, ове кости изазивају дивљење. Хвала ти Боже, јер сада и м-р Туман има светињу као и друге наше српске свете обитељи, и ова светиња ће од сада стајати у храму с десне стране, код Христове иконе, као нпр. св. мошти св. кнеза Лазара, св. Стевана Првовенчаног, св. цара Уроша V и многих других којима је наша лепа домовина богата и које она никад, не треба да заборавља.

Јеромонах АМВРОСИЈЕ ВЕСЕЛИНОВИЋ
суплент богословије у Битољу

Извештај Уредништва Бран. Весника

Поднет редовној годишњој свештеничкој скупштини на дан 9 септембра 1937 године

Ваше Преосвештерство,
Драга у Христу браћо,

Почаствовани поверењем Управног одбора свештеничког удружења Еп. Браничевске да уређујемо орган удруже-

ња, Бран. Весник — ево да вам поднесемо извештај о нашем раду од 1 јуна 1936 г. до данас. Мислили смо се дали да будемо сасвим кратки — да се задржимо на цифрама, али смо се ипак решили да своју дужност извршимо у потпуности. И да би овај наш извештај био што потпунији поделићемо га на два дела: I на општи део — и други на статистички део.

I. Општи део.

Познато вам је стање у коме се данас налази наша Светосавска Православна Црква. Познато вам је да непријатељи наши употребљавају сва средства да би постигли свој циљ — да конкордат постане у потпуности закон у овој земљи.

Поред живе речи у изобиљу се искоришћује и т. зв. седма сила — штампа. Штампа и легална и илегална. И православна црква морала се је послужити тим истим средством — штампом. Само док православна црква нема слободу за своја доказивања она се више служи живом речју.

Значи да је поред живе речи један важан фактор штампа. Штампа има два задатка: обавештајни и васпитно-утицајни. Специјално наша штампа па и наш лист има прво задатак да садржином својом поред обавештења да и извесне конкретне предлоге за што успешнију пастирску службу. Подвлачимо нарочито за пастирску службу. Јер пастир мора бити наоружан знањем и познавањем свих фактора који утичу на душу пастве. Наш народ вели: више виде четири ока него два. Значи да је овим пречишћено и питање да ли је овај лист потребан. Потребан је данас више него икида, али је потребно исто тако да буде користан свештенству. А биће користан тада ако свештенство не буде у већини индиферентно према њему као до сада. Браничевски весник је лист свештенства, и треба да служи истакнутом циљу. Али његов успех зависи од свештенства. То није лист једног или два лица. То није лист управе. То је лист целог свештенства. Његов успех — успех је свештенства. Његов неуспех — њихов неуспех.

Поред објављивања стручних чланака и разних информативних вести лист има за задатак да штампа књижице и листиће за народ. Надамо се да ће се у идућој години и то постићи.

Ми морамо овде бити на висини и положаја и задатка. Ми се морамо борити за слободу штампе у расправљању наших верских и сталешких проблема. Ми морамо у нашем листу забележити све верске догађаје у нашој Епархији. Ми несмемо допустити да у питању листа будемо снобови. Ми несмемо допустити да наше анкете остану без одговора. У току овог времена свештенство се оглушило на апеле Уредништва, тако да се није могло постићи оно што је било предвиђено. Ово се у интересу угледа свештенства несме поновити. Ако неможе сваки појединац дати одговоре — могу дати одговоре среске конференције.

Поред тога свако намесништво да одреди по једног свештеника који ће слати редовно извештаје о свим догађајима у намесништву.

Према свему овом — у кратко изнетом — јасно је да јнаш лист мора продужити своје излагање стојећи на линији *пастирског рада* — за што успешнију службу у пастирском раду. Дјелајте дондеже свјета имате.

II Дес:

Од 1 јуна 1936 г. до данас издато је седам бројева Бранич. Весника.

За једну годину лист изађе на 250—300 страна, што за 40 д. годишње — с обзиром на мали број тираже — није ни скупо.

Лист се штампа у 400 примеракз. Ово је статистика.

А сада овом приликом морамо пред свима изјавити своју велику захвалност нашем Архијереју Преосвећеном Г. Др. Венијамину код кога смо увек наишли на пуну моралну и материјалну потпору у раду на нашем листу.

Тако исто сматрамо за дужност да изјавимо своју захвалност на сарадњи у листу следећој господи:

Г. Г. Проти Ст. Димитријевићу, Јеромонаху Ј. Рапајићу, Јеромонаху Хризостому Војиновићу, Влади Марковићу, шк. надз. у пенз. из Смедерева, Мих. Ј. Миладиновићу, дир. гимн. у пенз. из Пожаревца, Б. Вишеславцеву апсолв. теологије, Влад. Прођину, апсолв. теологије, Станку Врги, апсолв. теологије. А из нашег удружења, браћи: Атанасију Илићу, Ристи Јарамазу, Данилу Поповићу, Већесл. Јаковљевском, Живораду Петровићу, Ђакону, Гојку Сретеновићу, Ж. Барјактаревићу, Душану Николићу, Славољубу Бисићу,

Миодрагу Лилићу, Милану Бркићу, Аранђелу Спасојевићу и Алексеју Ромањенку.

Молимо скупштину да овај наш извештај прими.

7 септембра 1937 год.

Пожаревац.

Уредник

БРАНИСЛАВ М. МИЛИЋ

Одговорни уредник,
ДРАГ. МАРИНКОВИЋ

Осврт на последњу скупштину

9 септембра одржана је редовна годишња скупштина свештенства Браничевске Епархије. Она је може се рећи сва била у знаку дубоке поште и пијетета светлој успомени Благоупокојеног Патријарха Варнаве.

Призивање Св. Духа служио је у катедралном храму Г. Филип Благојевић, прота из Смедерева и претседник Свештеничког удружења, а затим извршио кратак помен Блаженопочившим Покојницима: Патријарху Варнави, Епископу Браничевском Митрофану и умрлим свештеницима.

Одмах после 9 часова скупштину је отворио у сали Дома Трг. Омладине г. Благојевић и умолио Његово Преосвештенство Епископа Г. Венијамина да скупштину детаљно упозна са последњим догађајима који имају велико значење за нашу православну цркву. Излагање Преосвећеног Г. Др. Венијамина на учеснике оставило је најдубљи утисак.

Са скупштине су упућени поздравни телеграми и то: Њ. В. Краљу Петру II, Њ. В. Кнезу Павлу и Св. Арх. Синоду. Извештаји: Управе, благајника и уредника примљени су после врло кратке дискусије. Такође је усвојен и предложени нацрт буџета прихода и расхода за идућу годину с том незнатном изменом, да се позиција од 1000 дин. за штампање популарне лектире религиозно-моралне садржине повећа на 5000 дин.

Стање благајне, према извештају благајника г. Драг. Матејића, свешт. из Пожаревца, задовољавајуће је. Приход износи 26.165 динара, расход 10.880 динара, а готовина крајем године 15.285 динара. Скупштина је, после прегледа рачуна од стране контролног одбора дала разрешницу благајнику. Извештај уредништва „Браничевског весника“ прочи-

тао је г. Драг. Маринковић, арх. намесник из Пожаревца. Он одише искреношћу у признању: *да ствар сарадње и одржавања листа није ни мало завидна са гледишта чистио идејно-пастирског.* Штампана се свега у 400 примерака.

Дакле потребна је већа и пожртвованија љубав и потпора Уредништву од стране свих свештеника који су кадри да и пером војују за победу хришћанских начела!...

Питања и предлога било је неколико, а циљ им је појачање сложне и једнодушне акције више и ниже јерархије у одбрани најсвештијих интереса Српске Светосавске православне цркве у овом шешком времену.

Два се предлога нарочито истичу. Предлог да се и свештеницима даду повластице од 50% за лечење у болницама као што то уживају државни чиновници (Богомир Петровић, прота из Свилајнца). Други: да се по угледу на друге Епархије оснује Привредна задруга свештенства Епархије браничевске (Атанасије Илић, В. Градиште). Оба ова предлога скупштина је усвојила с тим, да ужи одбор изради рачунску основу за задругу, пошто прикупи све потребне податке од Епархија у којима постоје Привредне задруге.

Примицало се подне. Рад скупштине на којој учествовало 87 свештеника закључен је око 12 часова саопштењем, да се у 2.25 часа подне по одлуци скупштине има поћи за Београд ради поклоњења Патријарху Варнави највећем заштитнику Светосавља и Св. Правосавља. Томе тужном чину присуствовала су, на челу са Преосвећеним Епископом Г. Венијамином, 82 свештеника.

В. Градиште, 14-IX-1937 г.

АТАН. СТ. ИЛИЋ, вероуч.

* * *

Поводом освећења новоподигнуте цркве у Вел. Крчимиру срез нишки објављене су преко новина и анонимних брошура многе нетачне, тенденциозне вести. Њихова намера је провидна: да се створи забуна у црквеним круговима, омаловаже наши претставници и убије углед Цркве и њених верних синова. Зато се у интересу истине и ради одбране наше Цркве овим даје ово

ОБАВЕШТЕЊЕ :

1) Зидање цркве великокрчмирске почето још 1928 завршено је тек ове године са великим трудом и жртвама свих парохијана I. и II. велико-крчмирске парохије и осталих добротвора. Епархија наша из својих скромних средстава помогла је подизање ове цркве у неколико махова. Министар Драгиша Цветковић пак тек после освећења приложио је 100 (сто) динара.

На подизању цркве радили су сви мештани и парохијани колико је ко могао и умео. Највише су свим пословима руководили месни свештеници, који су у том размаку времена тамо били на скужби. Према прорачуну за изградњу је требала сума од Динара: 287.677.91.

2) Дан освећења од стране архијерејске власти одређен је одмах, чим су парохијани замолили, у онај дан који су они одредили. Сама црквено-општинска управа објавила је дан освећења и позивала кога је сама хтела, како се то чини у свима оваким приликама. Да је међу парохијанима примећена ма каква неслога, непоштовање Цркве и њених старешина, не би они молили да им лично дође Његово Преосвештенство Господин Епископ, цркву освети, радост и свечаност увелича а црквене власти би се знале определити и дати потребна упуства за сваки случај. Зато је благовремено одређен дан освећења, утврђен и објављен распоред свечаности, и према њему по свима црквеним прописима освећење извршено. Његово Преосвештенство Г. Епископ Јован у пратњи протојереја Живојина Станковића, архијерејског заменика и протођакона М. Михаиловића стигао е у Велики Крчмир око 5 часова 31-VIII/13-IX. Одмах је у цркви почето и отслужено бденије а затим приређена вечера за г. епископа, свештенство и госте у дому младог свештеника Милорада Поповића. Ујутру је извршено: освећење цркве, св. литургија, водоосвећење са кропљењем народа. Поред Његовог Преосвештенства Г. Епископа чиниодејствовали су: протојереј Живојин В. Станковић, свештеници: Миливоје Станковић, Василије Поповић и Јеврем Стоилковић и престођакон Михаиловић. Остали присутни свештеници певали су за певницом. После ручка, који је био приређен за г. епископа, свештенство и друге госте, у дому старог свештеника Крсте Поповића и на коме је пало неко-

лико пригодних црквених и патриотских здравица, у 4 часа послѣ подне у цркви је одслужено вечерње, после чега око 5 $\frac{1}{2}$ часова г. епископ са својом пратњом отпутовао је за Ниш.

3) Свештеници и парохијани вел. крчмирски настојавали су да овом приликом г. епископу, његовој пратњи и осталим свештеницима приреде срдачан дочек и угодан боравак. То се јасно видело из овога: Што су у селу Равној Дубрави (прво село при улазу у парохије крчмирске) и при улазу у Вел. Крчмир подигли славолуке, на којима је писало: „Добро нам дошао свети владико“. Што су у селима Равној Дубрави и Вел. Крчмиру добровољно, без икакве наредбе не осврћући се ни на какве претње и супротну агитацију масе народа изашле у сусрет. Што су у име присутног народа г. епископа пригодним говорима поздравили и то: у Равној Дубрави претседник Општине доњо присјанске Александар Тодоровић, при улазу у Вел. Крчмир под славолуком претседник Општине вел. крчмирске пред црквеном портом претседник црквене општине Милан Игњатовић, пред црквом свештеник Крста Поповић, у црквеној порти хор младића песмом „Исполаети деспота“. И најзад особита приврженост Православ. Цркви и поштовање г. Епископа маса многобројног света исказала је својим многобројним присуством како при дочеку и испраћају, тако исто и при свим богослужењима, и одушевљеним овацијама и усклицима Српској православној Цркви и Његовом Преосвештенству Г. Епископу Јовану.

4) Сва богослужења уочи и на дан освећења извршена су у највећем реду, са највећом побожношћу, тачно по прописима наше Св. православне Цркве, без икаквог инцидента или напада. Његово Преосвештенство Г. Епископ Јован је на сваки и краћи поздрав у Равној Дубрави и Вел. Крчмиру одговарао опширном пригодном и поучном беседом. Нарочито је оставио дубок утисак на све присутне својим побожним богослужењем, тактичким, одмереним држањем и проповедима: на дан освећења на Св. литургији „О нашој мученичкој Цркви“ и на вечерњи „О нашим највећим драгоценостима“.

5) Од цркава и црквених општина при освећењу црква у Нашој епархији нико не наплаћује никакву награду.

Бајкама и лажима о баснословним приходима архијереја, дубоким поповским џеповима и великим хонорарима данас нико не верује. Данас па и овој свечаности маса народа се интересовала: Колика ја плата, колике су дневнице, путни трошкови и додаци г. Драгише Цветковића и његових пратилаца? Колики су трошкови учињени око доласка г. Министра у Вел. Крчимир и ко све то плаћа. Да ли би се само од тих трошкова могла подићи друга нова црква у Вел. Крчмиру

6) Пошто Његово Преосвештенство г. Еписком овом приликом први пут иде у овај крај „Заплање“, узгред је посетио цркву у Горњем Душнику. Чим су црквена звона зазвонила мештани су пожурили цркви, дочекали г. Епископа с њим се у цркви помолили Богу и чули архијерејску поуку. Да би у одређено време стигли у Вел. Крчимир г. епископ је свратио у Доњи Душник код месног свештеника, ту је остао на ручку и на кратак одмор. На путу за Вел. Крчимир поздравила га је већа група најугледнијих домаћина са својим свештеником из парохије Личке.

7. Драгиша Цветковић, министар социјалне политике и народног здравља осигуран преставницима државних, бановинских и општинских власти и великим бројем жандарма и агената, није присуствовао том приликом у цркви крчимирској ни једном богослужењу. С обзиром пак на његов однос према нашој Светој српској православној Цркви и на осуду којој је подвргнут од стране надлежних црквених власти, Његово Преосвештенство г. епископ Јован, нити је желео нити је имао с њим ма какав контакт. Држање Његовог Преосвештенства г. епископа, г. проте Жиге Станковића и осталог свештенства је потпуно коректно и у сагласности са одлуком Св. Архијереј. Сабора.

8. На основу оног што се приликом ове свечаности догодило и на основу објављених извештаја у новинама и брошурама могло би се закључити: да је намера Драгише Цветковића и његове пратње била да овој црквеној свечаности да више партиски него црквени карактер. Не постигнувши свој циљ, они су прибегли објављивању лажних и тенденциозних вести, омаловажавању нашег архијереја, чији је некористољубив пожртвовани рад свима нама добро познат, да бар тиме што верније послуже безбожницима и

Бајкама и лажима о баснословним приходима архијереја, дубоким поповским џеповима и великим хонорарима данас нико не верује. Данас па и овој свечаности маса народа се интересовала: Колика ја плата, колике су дневнице, путни трошкови и додаци г. Драгише Цветковића и његових пратилаца? Колики су трошкови учињени око доласка г. Министра у Вел. Крчимир и ко све то плаћа. Да ли би се само од тих трошкова могла подићи друга нова црква у Вел. Крчмиру

6) Пошто Његово Пресвештенство г. Еписком овом приликом први пут иде у овај крај „Заплање“, узгред је и у Гооњем Душнику. Чим су црквена звона званично звани г. Епис-

Исправка

Приликом штампања поткрале су се грешке:

- 1.) На стр. 201 у 3 реду одозго место ова реда треба да стоји оба реда;
 - 2.) На стр. 201 у 15 реду одозго место „не само себе“ треба да стоји не само за себе;
 - 3.) На стр. 202 у 8 реду одозго место речи објављујући треба да стоји објашњавајући.
 - 4.) На стр. 203 у 21 реду одозго место: уморни натоварени треба да стоји уморни и натоварени.
- Молимо читаоце да ове грешке исправе.

вића и осталог свештеног чина, који су се одлучили за гласности са одлуком Св. Архијереј. Сабора.

8. На основу оног што се приликом ове свечаности догодило и на основу објављених извештаја у новинама и брошурама могло би се закључити: да је намера Драгише Цветковића и његове пратње била да овој црквеној свечаности да више партиски него црквени карактер. Не постигнувши свој циљ, они су прибегли објављивању лажних и тенденциозних вести, омаловажавању нашег архијереја, чији је некористољубив пожртвовани рад свима нама добро познат, да бар тиме што верније послуже безбожницима и

противницима наше вере и Цркве.

Историја је забележила да су српски патријарси и архијереји скончавали на вешалима, да су српски калуђери и свештеници набијани на коље; али није забележила да су своју заклетву погазили и народ и Цркву изневерили. Ни сада неће моћи кордони жандармерије и агената архијереје, свештенство и српски православни народ ни поколебати а камо ли скренути са правог светосавског пута. Насиљем и лажима се Вера све више појачава и распаљује Интригама, подметањем, извртањем чињеница не служи се добру ни цркви, ни народу, ни Краљу, ни Отаџбини, већ се тиме архијереји, свештенство и народ све више збијају у својој Српској правосл. Цркви. Ако се жели мир и слога у народу а напредак у држави, треба да се дозволи: слободно исповедање наше вере, да се једном престане са прогањањем и сумњичењем нашег православног српског народа и свештенства, са ометањем наших црквених верских заједничких молитава и богослужења, како то данас уживају друге вероисповести у нашој земљи, са омаловажавањем наше Цркве, вере и свештенства, да се нашем народу да оно зашто се борио више од 500 година а да му се у Цркву и веру као у највеће светиње не дира а конкордат једном за свагда скине с дневног реда.

Из канцеларије Православног Епископа Нишког Е.Бр. 2057 из 1937.

Б Е Л Е Ш К Е

Код нас

Рођен-дан Њ. В. Краља Петра II

На дан 6 септембра т. г. на најсвечанији начин прослављен је четрнаести рођен-дан Његовог Величанства Краља Петра II. У свима храмовима одслужене су свечане службе са благодарењем. Са амвона проповедници су изнели улогу народне династије Карађорђевића у остварењу заветне мисли нашег народа — уједињење Срба, Хрвата и Сло-

венаца. Тако исто још једанпут је наглашена љубав и ода-ност православног свештенства и народа према узданици Југославије Краљу Петру II.

Освећење нових цркава

У Бистрици. На дан 10(23) маја т. г. освећена је нова црква у с. Бистрици ср. Млавски. Мало али напредно село подигло је дом молитве. Подигло га је трудом својих грађана. Ово је похвално истаћи нарочито данас када се пара тешко одваја.

Дан освећења је био народни празник за целу Млаву. Са свих страна долазили су гости да са домаћинима прославе то славље. Чин освећења извршио је Њ. Преосвешт. Епископ Браничевски Г. Венијамин уз асистенцију чланова Цркв. Суда и већег броја свештенства. Храм је посвећен Св. равноапостолима цару Константину и царици Јелени.

У Буровцу. Није прошло више од два месеца и Млава је опет доживела славље. Освећен је још један православни храм — дело вредних правоелаваца. Господњи благослов је крунисао започети рад и уз учешће претставника власти и великог броја народа из околине пропевао је на славу Бога и православног световавског народа дом молитве посвећен Успенију Пресвете Богородице у с. Буровцу.

На дан 5(18) јула т. г. Њег. Преосвештенство Епископ Браничевски Г. Венијамин уз асистенцију великог броја свештенства осветио је овај храм призивајући благослов Свевишњег да сачува православни народ од сваког зла и напасти.

У Кленовнику. На 7 км. од Пожареваца на путу за Костолац налази се с. Кленовник са 220 домова. Пре годину дана чланови народне Православне Хришћан. Заједнице — Богомољачки покрет, покренули су акцију да подигну храм. Са мало да не кажемо нимало средстава али са великом љубављу прионули су послу. У овом свом раду наишли су на пуну потпору црквених власти. Поред тога потпомогнути су и од управника рудника Кленовник, тако да је тај рад завршен за годину дана. Мала али лепа црквица спре-мљена је била да пропева на славу Бога, Краља и народа.

И 23 авг. (5 септ.) т. г. на најсвечанији начин извр-

шено је освећење ове цркве. Чин освећења и затим архиј. литургију служили су Њ. Преосвештенства Епископ Браничевски Г. Венијамин и као гост Епископ Жички Г. Николај са свештенством.

Тога дана освануло је право јесење јутро. Киша је лила као из кабла. Али око цркве у Кленовнику окупило се ипак преко 2000 душа православних. Сви радосни због овог великог дана. Јер ово је збиља за цео крај велики дан. Окупио се народ да благодари Господу што је удостојен да започето дело доврши, и да чује јеванђелску реч нашег Златоуста — Преосвећеног г. Николаја. И када се служба Божија завршила на импровизованој трибини попео се Епископ Г. Николај праћен Њ. Преосвештенством Г. Венијамином и свештенством. Киша је престала. Напрегнута пажња целог народа очекује реч Божију. И Преосвећени почиње своју дугу проповед. Бог, душа, Суд Божји и вечни живот вели Владика јесу основ нашег живота. Народ просто гута сваку реч. И говори, говори о данашњем стању наше цркве.

По завршеном говору прилази се софри за којом је преко 200 званица. Ово је прави народни ручак, а народно је и славље. Треба видети како народ слави своје славље. Не приморан од власти, већ спонтано из срца, из, душе народ кроз славље одаје хвалу Творцу за његове благодети и молитву за спасење своје и својих милих и драгих, душе.

За време ручка Њ. Преосвештенство г. Венијамин у топлој речи напија здравицу Њ. Вел. Краљу Петру II и затим Преосвећеном г. Николају захваљује на посети овој свечаности Преосвећени г. Николај одговара и истиче значај Светог Саве за нашу народну прошлост и за будућност. Прота Христивоје Јовановић напио је здравицу Њ. Преосвештенствима. И настављено је затим народно весеље.

Њ. Преосвештенства врагила су се у Пожаревац задовољни што је семе речи Божије ухватило тако дубоког корена у народу. И овај храм посвећен је Успомени Пресвете Богородице.

У Мишљеновцу Срез Звишки има најмање црква у Епархији. Али почело је и тамо да се ради на подизању храмова И успеха има. На дан 11(24)-октобра т. г. освећена је црква у с. Мишљеновцу. Освећење је извршио Њ. Пре-

освештенство Епископ Браничевски Г. Венијамин са свештенством, Храм је посвећен Св. Вазнесењу.

Освећење темеља за цркву у селу Лазници срез хомољски

На дан 4 јула, у 11^{1/2} часова, извршено је свечано полагање и освећење камена темеља за цркву у с. Лазници.

Рано у јутру искупио се приличан број становника с. Лазнице и салаша, који су растурени далеко по шумама хомољских планина. У село такође дошао је свет и из околних места као и позвани гости.

Све радње у селу биле су затворене, куће украшене државним заставама. Свет је био обучен у празничну ношњу.

Очекивао се долазак Његовог Преосвештенства. На I капији, (при улазу у село украшеној натписом и зеленилом) чекали су свога Архипастира са црквеним барјацима и рипидама. Село је добило необичан празничан вид.

У 9 часова пре подне школско звоно известило је народ о доласку Његовог Преосвештенства Епископа Браничевског Г. Др. Венијамина у пратњи члана цркв. суда прот. Душана Благојевића и старешине манастира Горњака синђела о. Мирона.

По лицима народа видела се радост, радост што ће тога дана бити извршено освећење темеља за подизање храма — дома Божијег у Лазници, селу у забаченом крају срцу Хомољских планина, — дома вере, љубави и наде, дома утехе и радости у нужди и невољи, дома луче светлости Христовог јеванђелског учења.

На I капији, при уласку у село дочекао је преосвећеног Владику претсед. политичке општине Јова Риђић, који је поднео Преосвећеном хлеб и со, а девојке букет цвећа

Од I капије кренуло се у село, где је била спремљена. II капија, исто украшена зеленилом и натписом. Ту је дочекао Преосвећеног претседник црквене општине лазничке Светислав Ђорђевић, који је много радио на прикупљању прилога за будућу цркву, и пожелео Преосвећеном добродошлицу.

После тога литија је кренула к месту зидања храма. Код уласка будуће црквене порте на капији Његово Преосвештенство дочекао је месни парох Јосиф Брагин, свешт.

у ојдејању са крстом и кадионицом у руци, који је у име свих својих парохијана изјавио радост и велику захвалност због велике пажње за долазак у Лазницу.

Одмах је почела свечана св. Арх. литургија на месту будућег олтара цркве под заштитом зеленила, направљеног против јаког сунца.

После Св. литургије Преосвећени је одржао народу велики говор у коме је истакао важност овог дана за село и значај чина и задатка будућег дома божијег у средини овог народа.

Затим се приступило освећењу темеља, са учешћем свештенства среза Хомољског. Његово Преосв. благословио је црквене темеље а за часну трпезу положен је крст, потом је стављена у цркв. темеље повеља коју је прво гласно прочитао надзорни инжињер г. Света Симић. У тој повељи наведено је да се овај храм подиже добровољним прилогом месних становника и др. побожних лица у част св. Велико-муч. Ђорђа. Тако исто прочитана су имена свих који су уписани у повељу. После стављања повеље Њ. Преосвештенство положио је камен темељац. После молитве обред освећења био је завршен. Преосвећени је лично раздао народу крстиће и побожне књижице.

Затим је био приређен на отвореном пољу ручак и по ручку настало је народно весеље, док је Преосвећени Владика отпутовао топло поздрављен од окупљеног народа.

Посете Туману и Скобаљу

Њег. Преосвештенство Епископ Г. Венијамин посетио је 6(19) августа т. г. на Преображење манастир Туман. Тамо је отслужио свету литургију, причестио народ и поучио га како да чува веру својих отаца.

На дан 29 августа т. г. (Усековање) Преосвећени Г. Венијамин посетио је славу народне хришћан. заједнице у Скобаљу.

Преосвећени Епископ Жички Г. Николај у Пожаревцу и Смедереву

После освећења цркве у с. Кленовнику на дан 5 септ. т. г., истог дана по подне у 5 ч. са трема Саборне Цркве одржао је Преосвећени г. Николај пред огромним бројем

верних проповед о стању православне цркве у нашој држави. У своје време донећемо ову проповед у нашем листу.

На рођен-дан Њег. Величанства Краља Петра II, 6 сеп. т. г. Преосвећени Г. Николај служио је у Смедеревској цркви благодарeње и одржао проповед.

На страни

Московски Патријарш. синод, у жељи да под своју власт стави и руску цркву у Америци, решио је да је издигне на степен егзархата. Кад је за ово сазнао, аутономни америкашки сабор састао се на заседање у Чикагу и донео одлуку да не признаје никакав патријаршијски егзархат, и ако би евентуално он био створен, да не ступа с њиме ни у какву духовну везу.

У **Сан Паолу и Рио де Жанеиру** подигнуте су две нове православне цркве. Једна задужбина протопрезвитера К Израмчова, а друга добровољним прилозима скупљеним од свих руских цркава у изгнанству.

„Њујорк Хералд“ саопштава да је безбожничка организација у Мексику решила да се за 4 јануар 1938 г. у Мексику сазове конгрес свих безбожничких и слободнихмислиоца организација у Северној и Јужној Америци. На том конгресу треба да присуствују 64 претставника америкашких организација

Службене вести

Рукоположења

На дан 15-(28)-VI-1937 г. у храму Св. Архистратига Михајла у Пожаревцу а од стране Његовог Преосвештенства Епископа Браничевског Господина Др. Венијамина рукоположен је јерођакон Јован сабрат манастира Горњака у чин јеромонаха.

Одликовани

Одлуком Светог Архијерејског Синода Син. бр. 3961/37 г. а на предлог Њ. Преосв. Еп. Бранич. г. Венијамина од-

ликовани су правом ношења напрсног Крста протојереји: Добривоје Лучић в. д. Архијерејског заменика и члан Црквеног Суда Епархије Браничевске; Игњат Миливојевић, парох милошевачки и Архијерејски Намесник орашки и Вучета Стојановић, парох параћински и Архијерејски Намесник параћински.

Одлуком Његовог Преосвештенства Епископа Браничевског Господина Др. Венијамина ЕБр. 762 од 26-III-(8-IV)-1937 год. награђен је правом ношења набедреника презвитер Јован Николић, парох Доњо Ливадички и Архијерејски намесник Моравски.

Канонски отпуст

Одлуком Његовог Преосвештенства Епископа Браничевског Господина Др. Венијамина ЕБр. 1499 од 13-(26)-VIII-1937 год. презвитеру Нацку Величковићу пароху забрђском у Архијерејском намесништву млавском, подарен је канонски отпуст за нишку Епархију.

Постављења и разрешења

Одлуком Његовог Преосвештенства Епископа Браничевског Господина Др. Венијамина ЕБр. 623 од 12-(25)-VIII-1937 год. презвитер Живота Ст. Марковић парох I Александровачки премештен је по молби за пароха I породинског у Архијерејском Намесништву Моравском.

Одлуком Његовог Преосвештенства Епископа Браничевског Господина Др. Венијамина ЕБр. 1709 од 7(20) септембра 1937 год. презвитер Славољуб Бисић парох I петровачки постављен је за вршиоца дужности Архијерејског намесника млавског.

Одлуком Његовог Преосвештенства Епископа Браничевског Господина др. Венијамина ЕБр. 1709 од 7(20) септембра 1937 год. протопрезвитер Бранислав Милић парох II петровачки и Архијерејски Намесник млавски, смењен је од дужности Архијерејског намесника.

Одлуком Његовог Преосвештенства Епископа Браничевског Господина Др. Венијамина ЕБр. 1620 од 28-VIII-10-IX-1937 год. презвитер Бранислав Лукић привремени парох везичевски у Архијерејском Намесништву млавском премештен је за привременог пароха Забрђског у истом Архијерејском Намесништву.

Одлуком Његовог Преосвештенства Епископа Браничевског Господина Др. Венијамина ЕБр. 831 од 8-(21)-IV-1937 год. презвитер Драгољуб Лазаревић привремени парох Туриски у Архијерејском Намесништву звишском премештен је по молби за пригременог пароха II кучевског у истом намесништву.

Унапређења

Парох мелнички презвитер Михајло Ђурић дана 10-(23) маја 1937 год. произведен је у чин протопрезвитера у храму Св. Цара Константина и Царице Јелене у селу Бистрици.

Одлуком Његовог Преосвештенства Епископа Браничевског Господина Др. Венијамина Ебр. 2079-36 од 12-(25)-1 1937 год. презвитер Борислав Јанићијевић привремени парох Врановски постављен је за сталног и преведен у IX-2 групу.

Одлуком Њ. П. Е. Б. Г. Др. Венијамина Ебр, 1299/37 г. презвитер Јован Чогурић привремени парох Нереснички у Арх. Намесништву звишком, преведен је за сталног пароха са даном 16(29)-V-1937 г. као дан полож. практ. испита.

Одлуком Њ. П. Е. Б. Г. Др. Венијамина Ебр. 1317 од 26-VIII(8-IX)-1937 г. презвитер Илија Башановић привремени парох Плажански у Арх. Намесн. раваничком преведен је за сталног и IX-2 гр. са даном 16(29)-V-1937 г. као дана положеног практичног испита.

Одлуком Њ. П. Е. Б. Г. Др. Венијамина Ебр. 1395/37 протопрезвитер Бранислав Милић парох II петровачки у Ар. Намесн. млавском, преведен је у VI-1 гр.

Одлуком Њ. П. Е. Б. Г. Др. Венијамина Ебр. 1359/937 презвитер Риста Јарамаз парох Миљевићско-Барички у Арх. Намесништву рамско-голубчком преведен је у IX-1 гр.

Одлуком Њ. П. Е. Б. Г. Др. Венијамина Ебр. 1315/37 презвитеру Богомиру Поповићу привр. пароху Витаначком у Арх. Намесн. раваничком призната је сталност и преведен је у IX-2 гр.

Казне

Одлуком Њ. П. Е. Б. Г. Др. Венијамина Ебр. 1637/37 протопрезв. Владимир Пешић парох I Марковачки у Архиј. Намесн. велико Орашком, кажњен је, за кривице из члана 102, 208 тач. 3 и 6 Устава Српске Православне Цркве, са 30 дана забране свештенодејства и умањењем половине принадлежности које прима на каси Српске Прав. Цркве за време трајања забране.

Одлуком Њ. П. Е. Б. Г. Др. Венијамина Ебр. 1900 од 21-IX-(4-X)-1937 г. презвитеру Драгославу Радићу пароху II парафинском, стављена је забрана свештенодејства са обуставом $\frac{1}{2}$ принадлежности због изгрета и недостојних поступака, до завршетка исљеђења и суђења.

Боловање

Одлуком Њ. П. Е. Б. Г. Др. Венијамина Ебр. 1549-37 презвитеру Љубомиру Шумадинцу пароху зеленичком одобрено је три месеца боловања.

Умрли

Дана 14(27) јула 1937 год. умро је протопрез. Михаило Ђурић парох мелнички у Арх. Намесништву млавском.

Дана 4(17) октобра 1937 г. умро је протопрезв. Иван Д. Атанацковић парох IV пожаревачки у Арх. Намесн. пож. Бог да их прости!

Положио испит

На дан 28 и 29 окт. т. г. полагао је пред комисијом и положио практични испит јереј Чедомир Луковић парох костолачки.

Стечај

По налогу Његовог Преосвештенства Епископа Браничевског Господина Д-р Венијамина ЕБр. 2153 од 6 (19)-X-1937 год а у смислу чл. 158 Устава српске православне Цркве расписује се стечај ради поцуђења следећих парохија:

1) У Арх. Намесништву Пожаревачком: IV и V пожаревачке; II лучичке; II пољаначке; петчанске; бубушиначке; драговачке и II божевачке.

2) У Арх. Намесништву рамско-голубачком: царевачку; рамску; и I голубачку.

3) У Арх. Намесништву звишком: туријску; буковску; дубочку и Раково-барску.

4) У Арх. Намесништву млавском: III петровачку; дубочку; мелничку; манастиричку; табановачку; везичевску; трновачку и II вел. лаолску.

5) У Арх. Намесништву хомољском: I лазничку; сигачку и рибарску.

6) У Арх. Намесништву моравском-Жабаре; I Александровачку.

7) У Арх. Намесништву ресавском: I и II гложанску и суботичку.

8) У Арх. Намесништву раваничком: стењевачку.

9) У Арх. Намесништву параћинском: Доњо видовске; крежбинске и горњо мутничке.

10) У Арх. Намесништву велико орашком: II марковачке; III лозовичке и трновачке.

Молитељи имају поднети своје молбе таксиране са 25 динара таксе преко надлежног Арх. Намесника Његовом Преосвештенству у року од месец дана.

Из Црквеног Суда православне Епархије Браничевске 6 (19)-X 1937 године у Пожаревцу Бр. 8408.

Некролог

† Прота Иван Д. Атанацковић
парох IV пожар. парохије

Полако одлазе са позорнице живота ветерани данашњег српског свештенства. Одлази један по један не много по писму знаних великана али знаних по делима својим.

4(17) окт. т. г. предао је Господу душу у 84 години живота прота Иван Д. Атанацковић парох IV пожаревачке парохије. Умро је тихо без великих мука.

Прота Иван родио се у Пожаревцу 29 авг. 1854 г. од родитеља Димитрија и Стојне Атанацковић земљ. После основне школе свршио је 4 раз. гимназије и затим Београдску Богословију 1874 г. По свршеној богословији био је 4 год. учитељ у Марковцу и затим 20 год. капелан Трњанске парохије у ср. пожаревачком. Тако да је у свештеничкој служби провео пуних 57 година.

У току оволиког службовања никада није био кажњен. Али је и он био један ретко марљив парохијски свештеник. Одличан познавалац цркв. устава и цркв. певања био је последњих година „живи типик“. Као парох у своме како пастирском тако и административном послу тачан до крајности, а при том и исправан уливао је код свију како млађих тако и старијих поштовање.

Задовољство је било седети са њим и у разговору претресати како питања службе свештеничке тако и питања друштвеног живота. Ретко ведар дух, здраво расуђивање, неисцрпна ризница примера наше политичке историје и народног фолклора — привлачила нас је к њему.

Он је остао удов још пре 34 год. и са шесторо деце борио се кроз живот. Али борба му је била плодносна, тако да је видевши чада чадов својих мирно и спокојно заклопио очи. За време светског рата и њега није мимоишла чаша патње. И он је провео три године у интернацији у Бугарској.

Пошто је у дому опремљено, тело пок. проте Ивана пренето је у Саборну цркву где је стајало до сахране која је извршена 6(19) окт. т. г. После заупокојене литургије коју је служио Њег. Пр. Епископ Браничев. Г. Венијамин са 8 протојереја — свештеника и 2 ђакона, почело је у препуној цркви у 9 ч. опело на коме је било присутно целокупно свештенство из Пожаревца и ближе околине на челу са Пресосвећеним г. Венијамином.

На крају опела са покојником се опростио у име свештенства прота Стеван Пајевић.

Погребна поворка од цркве до гробља била је величанствена, тако да је оставила на грађанство велики утисак.

Оче прото! Један од твоје млађе у Христу браће овим ретцима опрашта се с тобом. Опрашта се с тобом у име свих твојих познаника и другова свештеника, како оних из дана радости у животу, тако и оних из дана патње и жалости. Ти си био један од оних који си трпео до „конца“. Али док си с једне стране цркви оставио чисту бразду светосавског православља, с друге стране оставио си држави децу — пород свој — као угледне и необично ваљане грађане. Ти си се њима поносио а и они са тобом. Господу си служио, Господ ће те и наградити у своме царству.

Слава ти и хвала оче прото!

МАРИНКОВИЋ

Седница Упр. Одб. Свешт. удружења — избор потпретседника и уредника

Управни одбор Еп. Свешт. Удружења одржао је 8(21) окт. т. г. у Пожаревцу своју другу седницу. На њој је поред осталог изабран за потпретседника прота Богомир Петровић из Свилајнца на место проте Николе Милића из Пожаревца који је поднео оставку на тај положај.

Како је досадањи уредник прота Бранислав Милић поднео оставку на положај уредника, то је на истој седници управ. одбор изабрао за новог уредника: Драгутина Маринковића, свешт. и в. д. Арх. намесн. пож. а за одговорног уредника Драгољуба Матејића свешт. из Пожаревца.

Од Уредништва

И овај број излази као троброј. Ово је настало из техничких разлога. Претплатници пак нису изгубили у материјалу ништа. Бранич. Весник треба да излази двомесечно од по 2 штамп. табака. Последња пак два броја изашла су као тромесечне свеске са 8 штамп. табака, што значи за пуна два табака више него што је предвиђено.

Молимо читаоце да ово приме к знању.

БРАНИЧЕВСКИ ВЕСНИК ИЗЛАЗИ ДВОМЕСЕЧНО НА 2—3 ШТАМПАНА ТАБАКА.

ПРЕТПЛАТА ЗА 1937 ГОД. ИЗНОСИ ДИН. 49.— ЗА НАШУ ЗЕМЉУ
А ЗА ИНОСТРАНСТВО ДИН. 80.—

ПРЕТПЛАТА СЕ ШАЉЕ БЛАГАЈНИКУ УДРУЖЕЊА Г. ДРАГОЉУБУ
МАТЕЈИЋУ, СВЕШТЕНИКУ — ПОЖАРЕВАЦ.

Рукописе и књиге на приказ слати уреднику Драгутину
Маринковићу свешт. — Саборна црква, Пожаревац.

Одговорни уредник: Драгољуб П. Матејић свештеник
из Пожаревца.

Садржај

Јединство духа и акције	Стр. 165
Шта други пишу	„ 166
40-днев. парастос Блаженопочившем Патријарху Варнави	„ 170
Александар Илић: Улога српске цркве у осло- бођењу свога народа	„ 185
В. Ј.: Свештеник и политика	„ 198
Служба погребу Божије Мајке	„ 200
Н. А. Берђајев: Генерална линија совјетске фи- лозофије и борбени атеизам	„ 201
В. Ј. О вечитој важности и незаменљивости 10 Божјих заповести	„ 208
Јеромонах Амвросије Веселиновић: Конкретно Извештеј Уредн. Бран. Весника	„ 218
Атан. Илић: Осврт на последњу скупштину	„ 221
* * *	„ 222
Белешке	„ 226
Службене вести	„ 231
Стечај	„ 234
Некролог	„ 235
Седница Упр. одб. свешт. удр.	„ 236
Од уредништва	„ 236

Наши часописи

- Гласник Српске Патријаршије — Ср. Карловци
 Православље — орган Савеза епарх. удружења — Београд
 Преглед Епархије Жичке — Чачак
 Преглед Епархије Нишке — Ниш
 Богословље — Београд
 Хришћанска мисао — Београд
 Хришћанско дело — Скопље
 Светосавље — Београд
 Братство — Сарајево
 Мисионар — Крагујевац
 Духовна Стража — Сомбор
 Тимочки весник — Зајечар
 Пастир — Цетиње
 Нови Источник — Сарајево
 Мали Богољуб — Ср. Карловци
 Пастирски глас — Крагујевац

Исправка

У прошлој свесци Браничевског Весника у чланку „Господ Христос — Да и Амин“ поткрале су се крупније грешке које исправљамо:

Настр.	126	5	ред	од	горе	место	измишљених	треба	измишљеног					
„	„	„	6	„	„	„	баба	„	бога					
„	„	„	7	„	„	„	верујућих	„	верујуће					
„	„	„	14	„	„	„	после речи	базирајући	додати реч сав					
„	„	„	10	„	„	„	доле	место А	треба Да					
„	„	127	3	„	„	„	горе	„	савести	„	милости			
„	„	„	7	„	„	„	„	„	овим	„	њим			
„	„	„	21	„	„	„	„	„	који	„	којима			
„	„	„	17	„	„	„	„	„	доле	„	истока	„	истога	
„	„	„	14	„	„	„	„	„	после речи	лица	додати реч	одвојити		
„	„	„	8	„	„	„	„	„	место	народни	„	породични		
„	„	129	3	„	„	„	„	„	горе	„	и његов	„	у његов	
„	„	„	5	„	„	„	„	„	доле	после речи	питање	додати речи	доста	загонетно
„	„	„	2	„	„	„	„	„	место	дан	„	треба	дом	
„	„	130	18	„	„	„	„	„	горе	„	дижући	„	дишући	
„	„	„	14	„	„	„	„	„	доле	„	мислима	„	власима	
„	„	„	9	„	„	„	„	„	„	„	живу	„	нову	
„	„	„	6	„	„	„	„	„	„	„	живу	„	односну	
„	„	131	13	„	„	„	„	„	горе	„	тама	„	шема	
„	„	„	14	„	„	„	„	„	доле	„	загриза	„	нагриза	
„	„	„	5	„	„	„	„	„	„	„	све	„	ево	